

Lunds universitet

Språk- och litteraturcentrum

Handledare: Lisa Christensen

2011-05-30

Sara Holmberg

SVEK12

Jämförande stilanalys av
Fyrvaktaren och Händelser vid vatten

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
1.1 Syfte.....	3
1.2 Hypotes och frågeställningar	3
1.3 Populärlitteratur och höglitteratur	4
2 Metod och material.....	6
2.1 Metod och terminologi	6
2.1.1 Litterär stilistik.....	6
2.1.2 Metod	7
2.2 Presentation av författare och romaner.....	10
2.2.1 Kerstin Ekman	10
2.2.2 Händelser vid vatten	11
2.2.3 Camilla Läckberg.....	12
2.2.4 Fyrvaktaren	13
2.3 Utdrag från primärlitteraturen	14
2.4.1 Utdrag från Händelser vid vatten.....	14
2.4.2 Utdrag från Fyrvaktaren.....	16
3 Inledande stilanalys av de två verken.....	18
3.1 Lixanalys	18
3.2 Spontana intryck	20
4 Fördjupad analys	20
4.1 Lexikon.....	21
4.1.1 Kodväxling.....	24
4.2 Meningsindelning	27
4.3 Anföring.....	31
5 Slutdiskussion.....	33
5.1 Sammanfattning.....	36
6 Källförteckning.....	37
6.1 Primärlitteratur.....	37
6.2 Sekundärlitteratur	37
6.3 Övriga källor.....	38
Bilaga 1 Modifieringar av interpunktion för lixanalysen.....	39
Bilaga 2 Meningsindelning	41

1 Inledning

En författare berättar en historia, en populär författare berättare en historia som många vill läsa. Camilla Läckberg och Kerstin Ekman skriver båda böcker som är populära hos läsarna, men böckernas mottagande av litteraturkritiker och det litterära etablissemanget skiljer sig avsevärt åt.

Kerstin Ekman har skrivit många olika romaner, bland annat kriminalromaner. En av hennes mest kända kriminalromaner jämförs stilistiskt med en tematiskt jämförbar kriminalroman skriven av Camilla Läckberg. Vilka språkliga och stilistiska skillnader finns mellan romanerna? Jag vill inte ge någon värdering över vilken sorts litteratur som är bättre eller sämre utan det är enbart språkliga och stilistiska skillnader som jag försöker förhålla mig till.

1.1 Syfte

Syftet är att jämföra språk och stil i två böcker med tematiska beröringspunkter. Båda böckerna är populära hos läsarna, en bok är skriven av en höglitterär författare, den andra tillhör populärlitteratur.

1.2 Hypotes och frågeställningar

Min hypotes är att Läckberg använder språket som ett medel för att berätta sin historia, språket i sig är inte viktigare än att det ska följa vedertagna normer, vara lätt att förstå och välvalt i sammanhanget. Jag antar att Camilla Läckberg använder ett språk som kan kallas *neutral romanprosa*, en term som används inom kursen Litterär stilistik. Mer om begreppet neutral romanprosa i kapitel 2.1.1. I Ekmans bok är språket och berättelsen beroende av varandra och språk och stil är i hennes verk inte bara ett medel för att berätta en historia, utan en del av berättelsen.

Den övergripande frågeställning som kommer att genomsyra analysen är:

- Vilka språkliga skillnader finns mellan de två verken?

1.3 Populärlitteratur och höglitteratur

På 1960-talet beskrev Robert Escarpit i *Litteratursociologi* hur litteratur skrevs, publicerades och lästes i två av varandra oberoende kretslopp, ett kretslopp för den kvalificerade litteraturen och ett annat för den populära litteraturen. Höglitteraturen kännetecknades av att den hade en bildad läsekrets som ofta hade utbildats i och om litteratur i skola och på universitet; höglitteraturen uppmärksammades och debatterades på kultursidorna. Populärlitteraturen återfanns inte i dessa bildade kretsar. Den var enklare skriven, produktionstakten snabbare och litteraturen följde ofta en given formel som publiken kunde känna igen; den var tydligt genrebunden (Exempelvis Lindqvist 2005:39 eller Magnus Persson 2002:11).

Dessa två kretslopp har senare delats in i fyra olika kategorier av litteratur. Kategoriseringen upprätthålls och levandegörs av förespråkare för det högkulturella kretsloppet: universitet, högkulturella författare och litteraturskribenter på kultursidorna (Lindung 1989:39-40). Yvonne Lindqvist går i *Högt och lågt* igenom översättning av högprestige- och lågprestigelitteratur. Hon åskådliggör Lindungs indelning av kretsloppen med en figur:

1. Klassiker exempelvis Homer Shakespeare Eufemiavisorna	3. Underhållningsromaner exempelvis King Cartland Marklund
2. Kvalitetsromaner exempelvis Flaubert Strindberg Ekman	4. Seriebundna populärpocketromaner exempelvis Vita serien Harlequin Manhattan

Figur 1. ”Indelning av det litterära systemet efter ’kvalitet’” (Lindqvist 2005:39).

De två romaner som jämförs i den här uppsatsen hör till kategori 2 och 3 enligt figur 1. *Händelser vid vatten* av Kerstin Ekman är en kvalitetsroman medan Camilla Läckbergs *Fyrvaktaren* är en underhållningsroman.

Enligt Magnus Persson har gränserna mellan höglitteratur och populärlitteratur alltmer suddats ut på senare år. Persson fastställer detta i *Kampen om högt och lågt*, där han

analyserar mottagandet av tre höglitterära författare som skrivit romaner i en populärlitterär genre – deckarens. De författare och verk vilka ingår i Perssons undersökning är Jan Kjærstads *Homo Falsus*, Peter Høegs *Fröken Smillas känsla för snö* och Kerstin Ekmans *Händelser vid vatten*. Recensenternas mottagande av nämnda romaner är blandat. De litteraturkritiker som ser böckerna som kriminalromaner höjer dem till skyarna, men de är ganska få. Ett vanligare förhållningssätt bland litteraturkritikerna är att bagatellisera romanen som kriminalroman och istället peka på dess litterära styrkor; det är höglitteratur som råkat skrivas som en deckare. Persson ser i mottagandet av Kerstin Ekmans *Händelser vid vatten* en tydlig tendens att litteraturkritiker anser att romanen är mer än en kriminalroman (Persson 2002:217). En höglitterär text kan enligt kritikerna alltså inte vara genrebunden: ”Om en skönlitterär text ’djupnar till en allmänmänsklig tragedi’ har den – till synes med nödvändighet – också tagit steget ut ur deckargenren” (Persson 2002:217). Persson märker en klar osäkerhet bland litteraturkritiker hur de ska förhålla sig till Ekmans författarskap när hon publicerar sin kriminalroman. Hur ska en roman mottas som är skriven av en höglitterär författare men som är skriven i en viss genre – raka motsatsen till vad som kännetecknar höglitteratur?

De två kretsloppen har tidigare inte kommit i kontakt med varandra, men på senare år har utvecklingen sett annorlunda ut:

Populärlitteraturen har letat sig in i bokhandeln och den kvalificerade litteraturen kan köpas i varuhuset, i kiosken och på järnvägsstationen. Prisskillnaderna mellan litteratur från de olika kretsloppen har krympt och det har blivit svårare att föreställa sig kretsloppens respektive publik som enhetliga och välavgränsade. /-/ Litterär och kulturell normbildning har frångått sitt drag av självklarhet och naturlighet (Persson 2002:11).

De två kretsloppen som Escarpit delade in litteraturen i är baserad på värderingar snarare än språk (Lindung 1989:39-40). Språkvetar tenderar att primärt undersöka sakprosa, medan litteraturvetare analyserat skönlitterära texter (Josephson 1996:8). Det finns dock en del skrivet inom språkvetenskapen, just avseende skillnaden mellan högprestigelitteratur och lågprestigelitteratur. Exempelvis har Martin Gellerstam i uppsatsen ”Anföringens estetik. Om dialogformler i tvärspråkligt perspektiv” visat på hur en viss typ av dialogformel undviks av svenska högprestigeförfattare medan den återfinns i enklare litteratur (1996:23–25).

De två romaner jag undersökt i den här uppsatsen värderas olika beroende på de författare som skrivit dem. Ekman är en höglitterär författare medan Läckberg tillhör populärlitteraturen. Värderingen baseras på något och jag tror att en stor del i värderingen ligger i språk och stil, varför jag valt att jämföra språk och stil hos dessa romaner.

2 Metod och material

Här presenteras de metoder som används i den inledande analysen och i den djupare analysen. Dessutom presenteras de två böcker som jämförs samt kortfattat författarna. För att kunna tillgodogöra sig denna stilistiska jämförelse anser jag att det är värdefullt med en kort översikt av författarnas skrivargärning. Deras karriärer skiljer sig åt; Ekman publicerade sin första roman 1959 medan Läckberg debuterade 2003.

2.1 Metod och terminologi

Kapitlet 2.1 delas in i två delar; en där den litterära stilistiken och dess termer och begrepp presenteras, därefter kommer metoddelen tillsammans med centrala termer som används i uppsatsens analysdel.

2.1.1 Litterär stilistik

Den litterära stilistiken är ett relativt smalt forskningsområde – språkvetare tenderar att primärt undersöka sakprosa, exempelvis manualer, tidningstext med mera (Josephson 1996:7). En litterär stilistisk analys sker på många olika språkliga nivåer och litteraturvetenskapliga metoder likväl som språkvetenskapliga används. Tolkningen av texten blir en viktig del här enligt Josephson (1996:9):

Den litterära texten /.../fungerar ofta på skilda tolkningsplan samtidigt, realistiska, metaforiska och symboliska. En analys av en litterär text kan därför lätt bli ofullgånngen om den bara beskriver språkliga enheter på textens yta. Enheterna måste på något sätt relateras till läsarupplevelser, författarintentioner, litterära intentioner eller liknande – de måste just tolkas.

Josephson anser att litteraturspråket kan studeras och analyseras utan tolkning, men ”då handlar det inte om litterär stilistik” (1996:8). Christensen förtydligar: ”En stilistisk analys närstuderar samspelet mellan form och innehåll i något eller några avseenden och intresserar sig alltid för effekten av de språkliga valen (2011:1).”

I kursen ”Litterär stilistik” används begreppet *neutral romanprosa*, vilket är ett arbetsnamn för att försöka konkretisera den stil som populära författare, huvudsakligen deckarförfattare, i Sverige skriver med. Det karakteristiska för en roman skriven med neutral romanprosa är exempelvis:

- handlingen är det primära
- författaren följer Svenska skrivregler och SAOL

- tydlig gräns mellan dialog och relation
- anföringen markeras grafiskt med citattecken eller talstreck
- tydlig anföringsformel används, exempelvis: sa Per, ropade Krista
- neutralt lexikon utan kodväxling
- låg andel meningsfragment
- tydlig placering i tid och rum
- ingen stark perspektivmarkering
- inga märkbara upprepningar
- tydlig övergång mellan händelser

Böcker skrivna med neutral romanprosa är exempelvis kriminalromaner av Henning Mankell och Stieg Larsson (Christensen:2011).

Något som på samma sätt tydligt karakteriserar höglitteratur har jag inte inkluderat här. I slutdiskussion används listan ovan för både *Fyrvaktaren* och *Händelser vid vatten*, för att tydligt visa om de passar in på karakteriseringen av neutral romanprosa.

2.1.2 Metod

Undersökningen genomförs i två steg, en inledande lixanalys på ett matematiskt fastställt texturval, vilken följs av en fördjupad analys.

I den inledande lixanalysen framkommer grundläggande kvantitativa samt kvalitativa fakta om texterna. Först tas ett litterärt representativt texturval fram som analyseras på www.lix.se och resultaten ligger till grund för den djupare analysen. Hur detta texturval framkommit redovisas i 2.3.

Nedan förklaras ett antal centrala termer och metoder som används i uppsatsen.

Angående lexikon används främst två termer: *referent* och *kodväxling*. Hellspong och Ledin förklarar ord med samma referenter med att det är ”ordens syftning, deras referens, som skapar referensbindning – inte betydelsen” (Hellspong och Ledin 1997:81). Ord kan även vara av olika ordklass, men referera till samma referent.

Exempel: *Katten* ligger på bordet. *Den* spinner, *husdjuret* ser ut att trivas. De kursiverade orden, *katten*, *den* och *husdjuret* har samma referent: katten som ligger på bordet.

Kodväxling är ett centralt begrepp inom den litterära stilistiken. Gun Widmark förklarar här varför språkvetare hellre använder termen kod om språket:

När lingvister talar om koden menar de ofta vad en lekman skulle kalla språket. Naturligtvis finns det ändå skäl till att de använder en annan term än den allmänspråkliga. Kod drar

uppmärksamheten till en speciell, grundläggande egenskap hos språket. Det utgörs av konstruktioner, ord, böjningsformer och ljud som i och för sig kunde vara helt annorlunda men fungerar genom att de har accepteras i en språkgemenskap som giltiga just i den. Det är alltså genom att vi strikt håller oss till existerande regler som vi som språkbrukare gör oss förstådda (Widmark 1996:46).

När författare växlar mellan olika regelverk kallas det kodväxling, vilket ofta innebär att läsaren får anstränga sig mer för att tillgodogöra sig berättelsen; språket följer inte normerna. Syftet för författaren kan vara att illustrera dialektalt tal, specifika termer och ord som brukas i ett visst sammanhang eller sällskap (Widmark 1996:47). Författaren kan även vilja att romanfigurerna ska ha en speciell sociolekt, exempelvis så kallad Rinkebysvenska (Källström 2004:147). Författare som använder sig av kodväxling inkorporerar själva språket i sin berättelse; den grafiska bilden av texten blir i sig en del av berättelsen. Däremot är det alltid en avvägning hur stor avvikelse från normen en författare ska använda i sin roman; syftet är att romanen ska läsas och alltför stora avvikelser kan avskräcka potentiella läsare (Widmark 1996:47).

Avvikelse från normen för att visa på kodväxling kan vara enbart lexikal, eller inbegriper ändring av stavning; kodväxlingen kan även illustreras genom brott mot normen för syntaktiska regler (Widmark 1996:49-51 och Källström 2004:15-151).

Flera olika termer rörande mening används: *grafisk mening*, *subjektlös mening* och *meningsfragment*. De förklaras nedan, men först en liten genomgång av grundläggande syntax.

Basen i syntaxen kallas makrosyntagm: ”en syntaktisk konstruktion som inte ingår som ett led i någon överordnad syntaktisk helhet. /.../ [M]akrosyntagmen är den minsta, syntaktiskt självständiga delen av en text” (Jørgensen och Svensson 1987:156). Makrosyntagmen är basen i syntaxen. I den här uppsatsen undersöks två typer av makrosyntagm: meningar och meningsfragment.

En mening är en huvudsats, ibland kompletterad med underordnade satser. Inom språkvetenskapen används både termerna syntaktisk mening samt grafisk mening. En syntaktisk mening kan bestå av enbart subjekt och finit verb eller byggas ut med många ytterligare underordnade satser. Det är interpunktionen som utgör skillnaden mellan syntaktisk mening och grafisk mening. En grafisk mening ”utgörs av alla ord som står mellan stor bokstav och större skiljetecken, dvs punkt, frågetecken, utropstecken samt i vissa fall kolon” (Jørgensen och Svensson 1987:157-158). En grafisk mening kan utgöras av flera syntaktiska meningar, där de syntaktiska meningarna binds ihop med hjälp av samordnade

konjunktioner (Jørgensen och Svensson 1987:157-158). Eftersom jag undersöker litterära texter använder jag termen *grafisk mening*.

En mening består av finit verb och subjekt, men det finns även så kallade felkonstruerade meningar. Det innebär "en fullbordad syntaktisk mening som bryter mot reglerna för hur satser bildas" (Jørgensen och Svensson 1987:159). En vanlig form av felkonstruerad mening är när fundamentet utelämnats, något i meningen utelämnas eftersom det ändå förstås av kontexten. Det är ofta subjektet som utelämnas. (Jørgensen och Svensson 1987:159). Därför används termen *subjektslösa meningar* i min undersökning.

Ett meningsfragment är en slags förkortad huvudsats där det finita verbet utelämnats och ofta saknas ytterligare led. Meningsfragment kan vara en bisats eller fristående fras. I skrivna texter utgör meningsfragment en grafisk mening (Jørgensen och Svensson 1987:159-160).

Eftersom meningsfragment utgör egna grafiska meningar, finns det även något som kallas *falskt meningsfragment*. En syntaktisk mening kan "splittras upp i flera grafiska meningar. Ofta är det ett löst påhängt adverbial eller appositionellt tillägg som avskiljs med hjälp av interpunktionen" (1987:158). Ett falskt meningsfragment är alltså skapat med hjälp av interpunktion, till skillnad från ett "äkta" meningsfragment. I min undersökning har jag inte gjort någon skillnad på äkta eller falska meningsfragment, utan kallar dem *meningsfragment*.

Här kommer exempelmeningar till de tre olika meningstyper som används i undersökningen:

Grafisk mening: *Lotta ser en svart katt.*

Subjektslös mening: *Har åkt till affären.*

Meningsfragment: *En katt.*

Det är alltså en förhållandevis ytlig indelning av meningarna avseende syntax, eftersom syntaxen enbart är en del i undersökningen.

Angående dialog och anföring undersöker Martin Gellerstam bland annat dialogformler och jämför svensk och översatt skönlitteratur för att där se om det finns någon skillnad i bruket (Gellerstam 1996). Den viktigaste skillnaden Gellerstam finner är att det i svensk höglitteratur i stort sett är förbjudet att använda en dialogformel som "Nej, sade hon lugnt" (1996:23). Det avslöjar enligt Gellerstam något om den litterära kvaliteten och ratas därför av författare med estetiska ambitioner. Den dialogformel Gellerstam undersökt har den grammatiska konstruktionen:

direkt anföring (sade han/hon) + sättsadverbial / predikativ

"Jaha", *sade Britt lugnt.*

Frekvensen av dialogformeln ovan undersöks i primärlitteraturen, dels med hjälp av de framtagna textutdragen från de undersökta böckerna, dels på ett större underlag om 70 sidor i vardera bok.

I en litterär text är perspektivbäraren oerhört viktig. Angående perspektivet är det här som litteraturvetenskapen och språkvetenskapen bäst samarbetar. En litteraturvetare förhåller sig till två olika perspektiv: externt och internt perspektiv.

Det externa perspektivet är när författaren berättar sin historia utifrån, författaren är allvetande och återger vad som händer. Ett internt perspektiv är när läsaren förnimmer skeendet genom karaktärernas sinnen – vad de hör, ser, upplever (Broman 2005:57-58).

Detta interna perspektiv kan sedan inom den litterära stilistiken delas upp i starkt respektive svagt perspektiv. När en karaktär har ett starkt perspektiv återges allt som sker med hjälp av karaktärens tankar och sinnen. Något som är känt av karaktären men okänt för läsaren återges ändå som något känt. I det svaga perspektivet har fortfarande berättaren en del kvar av sitt perspektiv, det blir så att säga ett blandat perspektiv (Hellberg 1996:31-38 och 41-44).

2.2 Presentation av författare och romaner

De två böcker som ingår i den här stilistiska jämförelsen valde jag på grund av de tematiska kopplingar som finns mellan verken. Det som i hög grad skiljer dem åt är språket och det sätt författarna berättat sin historia.

Här presenteras författarna kort samt sammanfattas de viktigaste intrigerna i deras respektive böcker. Därefter inkluderas de utdrag vilka använts som underlag till den inledande analysen. Dessa utdrag refererar jag frekvent till i uppsatsen varför jag valt att inkludera dem i brödtexten istället för att ha dem som bilaga.

2.2.1 *Kerstin Ekman*

Kerstin Ekman är en erkänd och prisad författare som har en lång karriär bakom sig. Hon har skrivit kriminalromaner, naturskildringar, arbetarskildringar, och ett tema som hon återkommer till är den norrländska naturen och glesbygden (Albert Bonniers förlag). Hennes böcker kräver lite mer av läsaren och kallas ofta höglitteratur. Vissa av hennes böcker är deckare – genrebunden litteratur – varför det i början av hennes karriär fanns litteraturkritiker som inte visste hur de skulle recensera henne; hon skrev inte enligt mallen (Berglund 2010: 8). Ekman har vunnit otaliga priser och ett mått på hennes popularitet är att tre av hennes

böcker finns med på den lista över århundradets bästa svenska böcker som *Bibliotek i fokus* lät biblioteksbesökare över hela landet rösta fram (Projekt Runeberg: Århundradets svenska böcker). *Händelser vid vatten* finns på plats 14, listan röstades fram 1997.

2.2 2 *Händelser vid vatten*

Det här är en komplicerad roman som utspelas på flera platser samtidigt och där livets trådar vävs av de medverkandes handlingar. Både deras medvetna och omedvetna val får konsekvenser, ibland långtgående. Det är egentligen två livsöden som finns i centrum, Mias och Johans. Ekman har valt att berätta sin historia huvudsakligen med hjälp av tre personer; Johan, Annie och Birger. Johan är född i Svartvattnet, men flyr från byn. Annie flyttar till Svartvattnet för att arbeta som lärare och Birger är också inflyttad, han är bygdens läkare.

Mia och hennes mamma Annie reser upp till ett av lokalbefolkningen ifrågasatt kollektiv; Annie ska arbeta som lärare där och är också ihop med en av grundarna för kollektivet. På väg upp till kollektivet, mitt i natten, upptäcker de att ett mord begåtts, vid ett vattendrag. Annies beslut att mitt i natten bege sig upp till kollektivet, genom vildmarken, får långtgående konsekvenser – hon blir många år senare själv mördad för vad hon såg. I samband med att hon ser de två mördade personerna, springer en okänd ung man snabbt förbi, en man som hon flera år senare får se sin dotter tillsammans med.

Johan är en utböling i sin familj; beskyddad av sin mor och föraktad av sina bröder. Till slut kommer det till ett val för Johan; han blir nedsläppt i en brunn och tillbringar många timmar där tills han tar sitt öde i egna händer. Hans uppstigande ur brunnen är början på ett nytt liv. Det är Johan som springer förbi Annie och läsaren får inte veta om han har något med mordet att göra förrän i slutet av boken. Däremot tror Annie att det är den okände löparen som är skyldig, men vet inte vem det är.

Morden blir till slut lösta, men på vägen dit har många varit misstänkta för dem och misstankarna om vem som utfört dem och oviljan att fråga och få det bekräftat splittrar familjer.

Birger arbetar som läkare och blir på senare år tillsammans med Annie. När hon blir mördad, något som ser ut som en olycka, vilket Birger upptäcker att det inte är, ägnar han sig på äldre dagar åt att försöka lösa mordet och hitta vem det är som är den skyldige. Johan inser att mordet måste lösas för att familjen ska få ro och samarbetar med Birger för att lösa mordet som skedde för så länge sedan och mordet på Annie.

Johan och Mia blir tillsammans och de väntar barn. När Ekmans berättelse är avslutad har små val i livet fått långtgående konsekvenser; Johans och Mias barn har ingen mormor eftersom barnets farmor Gudrun dödat henne, för att skydda sin son Johan. Gudrun misstänker att det var Johan som begick mordet, men har aldrig vågat fråga. Det utsagas styrka visar Ekman även i Johans bergfasta tro att hans riktige biologiske far är same. Johan talar aldrig om detta med sin mor förrän han är vuxen.

2.2.3 Camilla Läckberg

Läckbergs karriär kan i stort sett liknas vid en askungesaga. Visst ligger det mycket hårt arbete bakom skrivandet, ändå är det få författare som får ett sådant genombrott på så kort tid. Hennes debut *Isprinsessan* utkom 2003 och redan 2010 var hennes *Fyrvaktaren* den roman som var utlånad flest gånger på några av landets bibliotek (Martinsson 2011).

Läckberg grundade sin karriär med en skrivarkurs, därefter antogs debutromanen vilken blev en succé. I rask takt utkom ungefär en deckare varje år, med *Fyrvaktaren* som den senaste (Läckberg 2011).

Läckbergs böcker har blivit oerhört kritiserade av litteraturkritiker som sett dem som ännu ett exempel på hur deckarna utarmar romanens värde (Berglund 2010:22). Hennes sätt att skriva har till och med fått en egen debatt i kvällstidningspress och på internet, den så kallade Läckberg-debatten vilken inleddes med att Leif GW Persson jämförde Läckbergs prosa med en novell i *Min Häst* (GW Persson 2007). Bengt Ohlsson funderar i en krönika över fenomenet Läckberg och hennes popularitet.

Jag har aldrig läst henne. Men jag har hört desto mer om henne. Även människor som annars ogärna kryper fram med en egen åsikt, i synnerhet när det handlar om litteratur, vågar sig fram när det handlar om Camilla Läckberg. Då är det riskfritt att säga att man visserligen gillar deckare och så, men vid Camilla Läckberg gick fan gränsen, eftersom det var så bottenlöst illa skrivet. // Jag tror faktiskt aldrig att jag hört någon säga ett gott ord om hennes böcker. Ändå är det som bekant många som köper dem. Inte bara här. Frankrike, Tyskland, USA. Det är något som inte stämmer. Det måste finnas många som gillar henne men inte säger något om det. (Ohlsson 2011)

Den roman som behandlas i den här uppsatsen, *Fyrvaktaren*, anses av *Dagens Nyheters* recensent vara den bästa hon skrivit (Olsson: 2009):

Jaha. Här har jag tidigare sågat Camilla Läckbergs deckare jäms med fotknölarna, jag har rackat ner på hennes fattiga språk, sömngångaraktiga intriger och fyrkantiga karaktärer, jag har svurit ve och förbannelse över de ständigt återkommande gravöppningarna – och vad händer? Jag nästan slukar den sjunde boken, nyutkomna "Fyrvaktaren"!

Läckbergs författarskap är alltså kontroversiellt i vissa kretsar, men upplagesiffrorna talar sitt tydliga språk, 2009 var hon den sjätte mest säljande författaren i Europa (Levin 2010).

2.2.4 Fyrvaktaren

Läckbergs deckare utspelas huvudsakligen i Fjällbacka och hon har ett antal karaktärer som hon bygger upp sina böcker runt. Dessa personers liv och bestyr bildar en fond mot den övriga intrigen. Det är Erika som är huvudperson och som på olika sätt kommer i kontakt med den mordgåta som är aktuell. Hennes man Patrik är polis och den inofficiella ledaren på den lokala polisstationen.

Läckberg berättar flera historier samtidigt och väver ihop flera av dem. Ett huvudspår finns i intrigen: en kvinna som heter Annie flyr på grund av att hon mördat sin sambo till en ö som heter Gråskär, ön ligger utanför Fjällbacka. Annie skjuter sin man när han ligger och sover och hon vet inte om att deras son Sam ligger bredvid honom. Sam dör vilket Annie vägrar inse och hon flyr både till ön Gråskär samt till en fiktiv värld där Sam är levande. Läsaren får inte veta något om Sams död förrän långt in i boken.

Annies flykt till Gråskär får en tidigare ungdomskärlek till henne, Mats Sverin, att besöka henne på ön. Mats blir senare mördad i sitt hem och läsaren får genom polisens arbete och Läckbergs ledtrådar och villospår flera olika alternativa lösningar till varför han blivit mördad och av vem. Till slut framkommer det att det är Annie som mördat Mats eftersom han vill få henne att inse sanningen om att Sam är död. För att skydda sin bild av verkligheten, där Sam är levande, mördar Annie Mats.

Erika, Annie och Mats är gamla skolkamrater som tappat kontakten. Erika undersöker Gråskärs historia och åker ut till ön för att träffa Annie och berätta vad hon fått fram. Erika upptäcker Sams kropp vilket blir upptakten till bokens avslutning.

Samtidigt som dessa berättelser återges i nutid, berättar även Läckberg Emelies historia, en ung kvinna som 1870 företar sin första resa ut mot Gråskär med sin nye man som är fyrvaktare där. Hon har varit piga i en bondfamilj men hastigt blivit bortgift, med äldste sonen. Hon får varningar om att hon nog inte borde gå med på giftermålet, men struntar i dessa. Hennes liv på ön blir inte lätt eftersom både hennes man Karl och hans medhjälpare Julian avskyr henne. Det visar sig senare att de båda männen har ett förhållande och starkt ogillar att en av dem har en fru. Emelie blir gravid efter att Karl och Julian våldtagit henne och sonen Gustav föds. När Gustav är ungefär tre år gammal blir han skadad och i sina försök

att få hjälp från sin man och hans medhjälpare kommer Annie på dem med ha samlag. Hennes upptäckt kulminerar i att hon går i havet med sonen och ser hur de två männen drunknar, varpå hon själv och sonen också drunknar. De avsnitt i boken som följer Emelie har alltid en rubrik med aktuellt år och brödtexten är kursiverad.

Läckberg låter det övernaturliga komma in i den här romanen; de som är känsliga för sådant kan förnimma de döda på Gråskär och det finns en sägen om att de döda aldrig lämnar Gråskär. Både Emelie 1870 och Annie i nutid kan förnimma de döda och finner tröst i deras närhet på Gråskär.

Vattnet blir en förutsättning för Emelies isolering på Gråskär och senare blir denna isolering en tillflykt för Annie. Läsaren förstår längre fram i boken att det inte är polisen hon flyr från utan kriminella gäng. Ett genomgående tema i boken är hur utsatta vissa kvinnor är för våldsamma män.

2. 3 Utdrag från primärlitteraturen

För att få ett jämnt och slumpmässigt underlag till den inledande analysen, består underlaget av ett matematiskt definierat urval. Fem utdrag om minst 200 ord, totalt alltså minst 1000 ord per bok ingår i underlaget. Antalet sidor i vardera bok har räknats varpå de delats med fem. I Ekmans *Händelser vid vatten* är det 460 sidor brödtext, delat på fem blir det 92 sidor. Det första utdraget är inledningen, som finns på sidan sju. Därefter adderas 92 till sju och nästa utdrag hamnar på sidan 99. Övriga utdrag hamnar med 92 sidors mellanrum. Alla utdrag börjar överst på sidan, vid ny mening. Den sista meningen i utdraget fullföljs, varför utdragens omfång varierar. Läckbergs *Fyrvaktaren* har totalt 353 sidor brödtext, där utdragen kommer med 71 sidors mellanrum. Det första utdraget finns på sidan fem.

Utdragen kommer i uppsatsen att refereras till med en förkortning av titeln och siffra för aktuellt utdrag. Exempelvis utdrag 1 från *Händelser vid vatten* blir Händ 1. *Fyrvaktaren* utdrag 2, förkortas till Fyr 2.

2.4.1 Utdrag från *Händelser vid vatten*

Händ 1 (s. 7)

Ett ljud. Hon vaknade av det. Klockan var fyra på morgonen. Fyra noll två med klockradions röda pinnar. Rummet var gråljus. På fönsterrutorna låg ett randmönster av regndroppar och utanför ångade fukten ur gräsmattan.

Hon blev inte rädd. Men vaksam. Nu hörde hon vad det var: en bilmotor på lågt varv. Ingen kunde ha ärende upp till henne så tidigt. Saddle som låg på fårskinnet nedanför hennes säng sov fortfarande. Hon var tretton och ganska döv.

En bildörr smällde. En till. Minst två personer alltså. Och så denna tystnad. Inga röster.

Hon sov med ett hagelgevär intill sig. Sängen stod en bit från väggen och i mellanrummet låg geväret. Ett mycket nätt vapen, spanskt. En Sabela. Patronerna hade hon bakom klockradion. Det tog henne tjugotvå sekunder att bryta geväret och stoppa i patronerna. Hon hade övat och tagit tid. Men hon hade aldrig behövt ladda det på allvar.

Det var låst. Det hade inte hänt att hon glömt att låsa sin ytterdörr. Inte på arton år.

Nu låg hon där med handen på Sabelans fint skurna kolv och kände på den mattfeta ytan. Stel och lite frusen.

Hon ville inte gå ut i köket och titta för då skulle hon själv synas genom fönstret.

Händ 2 (s. 99)

Under gudstjänsttid krattade man inte ens grusgången.

– Är Vidart tillbaka? frågade han.

Duetten stod i rostigt majestät nere vid vägen, en liten bit in på Vidarts uppfartsväg.

– Han är kvar på sjukhuse. Duetten kom tebaks själv nångång i natt.

Birger tyckte det var bra.

– Brandbergarna vill trappa ner, sa han.

– Dom hoppas väl att polisen har fått annat å tänka på nu.

När han steg in i bilen tyckte han att det luktade bränt gummi. Det var nåt annat också, nånting vämjeligt. Den gråsvarta röken flimrade i hettan ovanför husen. I Byvången hade han en granne som eldade slaktavfall och gamla bildäck i valborgsbrasan. Det här var nåt i den stilen. Han trodde först att det var Brandbergs skorsten det rök ur men såg sen att det var Lennartsson som eldade. Han mindes sitt fiskpaket.

När han knackade på dörren som fanns på husets baksida var det ingen som öppnade. Han bultade och till slut sköt han upp dörren och ropade inåt. Det var tyst. Han kände en vag oro eller ett obehag och gick in och öppnade dörren till Lill-Olas sovrum. Han låg på rygg och sov och det var en tung, nästan olidlig hetta i rummet. Hon hade lagt över honom en rutig bilpläd.

Händ 3 (s. 191)

Hon låg på golvet i badrummet och slog sig själv i ansiktet med handflatorna.

Han böjde sig ner över den stela och spända kroppen och försökte resa henne upp. Han kände hur kall hon hade blivit av att ligga på golvet. Hon slog ifrån sig och fortsatte sen att slå sig själv. Han sa att han ville ge henne nånting lugnande. Då upphörde slagen och skriken för några sekunder som om en maskin stannat. Hon sa med en röst som nästan lät normal att han hade försökt droga ner henne med tabletter i flera år.

Då gick han ut ur badrummet. Han tog sina sängkläder och tänkte lägga sig på soffan i vardagsrummet. Men det blev inte tyst däruppe. Han hörde hennes skrikande snyftningar och inbillade sig också höra slagen mot kinderna. Han gick ut.

Det var kyligt och fuktigt ute. Han tyckte att han fick ordning på andningen när han drog in nattluften. I stället började huvudet värka, en gnistrande värk som satt alldeles ovanför ögonen. Han satt på trappan med huvudet dolt i händerna och hörde en bil och steg på grus men fick inte klart för sig att det var nån som kommit in i trädgården förrän han kände en hand på sin arm.

Händ 4 (s. 283)

Ändå fick man väl kalla det ett klargörande ögonblick. Fast inte avgörande. Hon kunde inte avgöra nånting. Det inträffade gång på gång i hennes liv. Stilleståndet.

Som om det inte angick dig, hade Henny sagt på den tiden Annie såsade omkring på Ackis. Och senare på Mälarvåg. I början gick det bra. Hon hade trivts på ett dovt sätt. Som sakta övergick i stilleståndet. Fast hon hade inte märkt det förrän Dan kom och började fråga om hennes liv.

Hon hade tänkt bränna jeansen. Men visste inte riktigt var. Ingen fick se när hon gjorde det. Den tjocka bomullstwillsen brann nog inte så lätt heller. Hon insåg att det var därför de var kvar. De hade varit våta långt upp på benen när de hängde vid tältet. Över en grangren.

Hon måste ha känt igen dem hela tiden. Trådgallret i baken. Märket. Det var som om hon var två personer. En som visste. Och en som sorglöst drog på sig jeansen när hon tröttnat på att gå i kjolar. Klippte av de alltför långa benen. För långa för Dan också. Det borde hon åtminstone ha reflekterat över.

Men det gjorde hon inte. Först när läkaren ropade – aningslöst förstås, det insåg hon efteråt – va har du för byxor på dig? visste hon.

Händ 5 (s. 375)

På en trappstege på scenen stod komministern i vinröd skjorta och diskret rundkrage. Han fäste en fisklina av nylon i huvudet på en vit pappduva. Han försökte finna rätt fästpunkt så att duvan inte kantrade när den hängde.

Skärmar hade ställts kring väggarna i samlingsalen. På den första stod det MINNETS VÄG. Under rubriken fanns en barnsligt schematisk och samtidigt mycket invecklad teckning av ett hus. I varje rum var ett föremål noggrant inritat. I det första källarrummet låg en yxa på en huggkubbe bredvid en avhuggen fot och i det andra två sönderslagna krukor ur vilka det rann något rött. Rummen var numrerade och deras innehåll makabert. Möjligen stegrades effekterna med våningshöjden.

Mia hade blivit stående med sin kartong i famnen. Hon andades kort. De fem personer som befann sig i salen var sysselsatta vid masonitskärmarna med papper och häftstiftsaskar. De la tafatt utensilierna ifrån sig och ville hälsa på henne. Ansiktena uttryckte medlidande och genans. Endast komministern hade en sorgvan fattning och närmade sig raskt. Men han hann inte upp Mia. Hennes steg från skärm till skärm var snabba. Vid den femte eller sjätte började hon säga nånting mellan tänderna. Det lät som helvete. Dessemellan gjorde hon rörelser med munnen som om hon tuggat något mellan framtänderna.

2.4.2 Utdrag från Fyrvaktaren

Fyr 1 (s. 5)

Det var först när hon placerade händerna på ratten som hon såg att de var blodiga. Handflatorna kändes klibbiga mot lädret. Men hon struntade i det, lade i backen och körde lite för häftigt ut från garageinfarten. Hörde hur gruset sprutade under däckerna.

De hade en lång bilresa framför sig. Hon kastade en blick mot baksätet. Sam sov inlindad i täcket. Egentligen borde han sitta fastspänd, men hon hade inte hjärta att väcka honom. Hon fick köra så försiktigt hon kunde. Reflexmässigt lättade hon på gaspedalen.

Sommarnatten hade redan börjat ljusna. De mörka timmarna var över nästan innan de hade hunnit börja. Ändå kändes den här natten oändlig. Allt hade förändrats. Fredriks bruna ögon hade stirrat stelt i taket och hon hade förstått att det inte fanns något hon kunde göra. Hon var tvungen att rädda sig och Sam. Inte tänka på blodet, inte tänka på Fredrik.

Det fanns bara ett ställe hon kunde fly till.

Sex timmar senare var de framme. Fjällbacka hade börjat vakna. Hon parkerade bilen vid Sjöräddningen och funderade en stund på hur hon skulle kunna få med sig allt. Sam sov

fortfarande djupt. Hon tog fram ett paket näsdukar ur handsfacket och torkade av händerna så gott det gick.

Fyr 2 (s.76)

”Vad tror du om allt det här?” sa Paula. Hon och Gösta hade köpt med sig lunch från Konsum och satt i köket på stationen.

”Lite märkligt är det.” Gösta tog en tugga till av sin fiskgratäng. ”Ingen verkar veta något om Sverins privatliv. Ändå verkar alla ha tyckt bra om honom och säger att han var öppen och social. Jag får inte ihop det.”

”Mmm, jag känner samma sak. Hur kan man hålla allt utanför jobbet så hemligt? Någon gång borde det väl ha kommit på tal vid fikaten eller lunchen?”

”Nåja, du var ju inte direkt pratsam heller till att börja med.”

Paula rodnade. ”Nej, du har onekligen en poäng där. Och det är nog det jag menar. Jag teg för att det fanns något som jag inte ville skulle komma ut. Jag hade ju inte en aning om hur ni skulle reagera om ni visste att jag levde med en kvinna. Frågan är vad Mats Sverin ville dölja?”

”Vi lär få reda på det.”

Paula kände något som buffade mot benet. Ernst hade känt lukten av mat och satt nu förhoppningsfull bredvid henne.

”Jag är ledsen, gubben. Du har satsat på fel häst. Jag har bara sallad.”

Fyr 3 (s. 147)

Det tycktes inte vara någon där, och kontoret var låst när Patrik ryckte i dörren. Men så såg han något röra sig innanför fönstren på den minsta av båtarna, MinLouis, och han gick fram och knackade på rutan. En man dök upp i aktern, och Patrik kände igen Peter som hade hjälpt dem den där olycksaliga dagen på sjön efter att en av de kvinnliga deltagarna i dokusåpan Fucking Tanum hade blivit mördad.

”Hallå där, vad kan jag stå till tjänst med idag då?” Han log och torkade av händerna på en handduk.

”Vi letar efter en försvunnen båt.” Patrik pekade bort mot båtplatsen.

”Det är Gunnars båt. Den ligger inte där den ska och vi vet inte vart den har tagit vägen. Vi tänkte att ni kanske kunde spana efter den när ni åker ut?”

”Ja, jag har ju hört vad som har hänt”, sa Peter dröjande och nickade åt Gunnar. ”Jag beklagar sorgen. Och självklart hjälper vi gärna till. Tror ni att den kan ha drivit iväg på egen hand? I så fall har den knappast kommit långt. Jag skulle tro att den har drivit in mot samhället i så fall, inte utåt.”

”Nej, vi tror snarare att den har blivit stulen”, sa Patrik.

Fyr 4 (s. 218)

Han den fule med de stygga ögonen.

”Nej, Karl.” Hon fortsatte att hålla blicken sänkt, ner i durken. Barnet i magen sparkade till så häftigt att hon fick dra efter andan.

Plötsligt reste sig Julian från sin plats mitt emot henne och satte sig nära, för nära. Han tog ett hårt tag om hennes arm.

”Du hörde vad Karl sa. Inget prat nu. Inget prat om ön eller om sådant som bara rör oss.” Hans fingrar borrar sig allt djupare in, och hon grimaserade illa.

”Nej, sa hon medan smärtan fick hennes ögon att tåras.

”Sitt stilla i båten bara. Det är lätt hänt att trilla överbord”, sa Julian lågt, släppte greppet om hennes arm och reste sig. Han satte sig på sin plats igen och tittade mot Fjällbacka som syntes föröver.

Darrande lade Emelie åter händerna över magen. Plötsligt kom hon på sig själv med att sakna dem som hon lämnat där ute på ön. De som blivit kvar och som aldrig kunde ta sig

däriifrån. Hon lovade sig själv att hon skulle be för dem. Kanske skulle Gud höra hennes bön och ha förbarmande med dessa förvirrade själar.

När de lade till vid bryggan inne vid torget blinkade hon bort tårarna och kände ett leende sprida sig på läpparna.

Fyr 5 (s. 289)

Eftersom han saknade prestige lät han henne hållas. Han visste att hon lyssnade på honom och respekterade hans omdöme och åsikter när det väl gällde, och det var det som räknades. Han lyfte luren för att ringa tekniska roteln.

”Är du säker på att det är rätt adress?” Gösta kastade en blick på Patrik.

”Ja, det är rätt. Och jag hörde att det rörde sig där inne.”

”Då gissar jag att hon är här”, viskade Gösta. ”Annars skulle de väl öppna.”

Patrik nickade. ”Men frågan är hur vi gör nu. Vi måste få dem att släppa in oss frivilligt.” Han funderade en stund. Sedan tog han fram sitt anteckningsblock och en penna. Han skrev några rader och rev av arket. Sedan böjde han sig ner och sköt in det under dörren tillsammans med sitt visitkort.

”Vad skrev du?”

”Jag föreslog ett ställe där vi kunde ses. Hoppas att hon nappar på det”, sa Patrik och började gå nedför trappan.

”Tänk om hon sjappar istället?” Gösta halvsprang efter.

”Jag tror inte det. Jag skrev att det gällde Mats”.

”Jag hoppas att du har rätt”, sa Gösta när de satte sig i bilen. ”Vart ska vi?”

”Delsjön”, sa Patrik och körde iväg med en rivstart.

3 Inledande stilanalys av de två verken

I den här inledande stilanalysen, där jag utgår från de tio utdragen från böckerna, läggs grunden till den djupare analysen. Utdragen analyseras med hjälp av lix-räknaren på www.lix.se och resultatet däriifrån redovisas i tabellform samt viktiga stilistiska skillnader mellan de två böckernas utdrag uppmärksammas.

3.1 Kvantitativ analys

Lixanalysen har utförts på www.lix.se. Verktyget lix fungerar enbart med grafiska meningar; när stort skiljetecken, kolon eller tankstreck används ser lix-räknaren det som en ny mening. Därför har det varit nödvändigt att modifiera texterna för att kunna se meningslängden. Modifieringen består i att aktuellt skiljetecken ersatts med kommatecken.

Lix räknar tankstreck som ett ord varför dessa uteslutits. Alla ändringar i utdragen finns beskrivna i Bilaga 1.

Nedan följer resultatet från lixanalysen. I Tabell 1 redovisas utdragen från *Händelser vid vatten*, medan utdragen från *Fyrvaktaren* redovisas i Tabell 2.

Tabell 1. Fördelning i antal för resultaten från lix-analysen av utdragen från *Händelser vid vatten*. Resultaten är avrundade till heltal.

Lixanalys	Händ 1	Händ 2	Händ 3	Händ 4	Händ 5	Händ 1-5
Antal ord	204	206	207	211	209	1037
Antal meningar	31	21	16	29	21	118
Gm m-längd	7	10	13	7	10	9
Andel långa ord	16	18	17	13	28	19
Antal olika ord	136	135	124	123	148	498
OVIX	72	70	58	56	85	69

Tabell 2. Fördelning i antal för resultaten från lix-analysen av utdragen från *Fyrvaktaren*. Resultaten är avrundade till heltal.

Lixanalys	Fyr 1	Fyr 2	Fyr 3	Fyr 4	Fyr 5	Fyr 1-5
Antal ord	204	200	206	211	203	1024
Antal meningar	23	23	17	20	26	109
Gm m-längd	9	9	12	11	8	9
Andel långa ord	19	8	13	12	12	13
Antal olika ord	134	133	129	137	124	449
OVIX	70	71	63	69	60	62

- Den genomsnittliga meningslängden för utdragen är 9. 8,8 för Händ 1-5 respektive 9,4 för Fyr 1-5. Däremot uppvisar meningslängden i utdragen från *Händelser vid vatten* större variation: 7-13 medan *Fyrvaktaren* har 8-12.
- Andelen långa ord är klart högre i Händ 1-5 jämfört med Fyr 1-5: 19 respektive 13. Det är även större spridning i antal långa ord i Ekmans texter jämfört med Läckbergs: utdraget med minst andel långa ord (Händ 4) har 13 medan Händ 5 har högst andel långa ord med 28. Läckbergs utdrag har minst andel långa ord, 8 för det lägsta och högsta har 19 (Fyr 2 och Fyr 1).
- Ekman har större ordvariation, OVIX är 69 för Händ 1-5 jämfört med Fyr 1-5 som är 62.

- Ett av utdragen från *Händelser vid vatten* har markant avvikande värden för lexikon: högst andel långa ord, 28 och högst andel olika ord: 148.
- Jämfört med genomsnittsvärden för skönlitteratur, vilka Melin och Lange redogör för i *Att analysera text*, finns en viss skillnad (Melin och Lange 2000:166). Den genomsnittliga meningslängden för skönlitteratur är 15, medan de analyserade utdragen här har 9, klart lägre än genomsnittsvärdet. Den genomsnittliga andelen långa ord är 18 för skönlitteratur – Händ 1-5 har högre andel: 19, medan Fyr 1-5 har lägre andel: 13.
- Resultaten från lixanalysen visar tydligt att Ekman har större variation i meningslängd, större andel långa ord samt större ordvariation jämfört med Läckberg.

3.2 Spontana intryck

Grafiskt skiljer sig utdragen från de båda böckerna sig åt på två sätt. Ekman använder pratminus för att markera repliker medan Läckberg använder citattecken. Läckberg använder kursiv stil för att tydligt markera att en del av historien utspelas vid en annan tidpunkt än bokens nutid. Ekman har ingen liknande användning av kursiv stil.

Andelen dialog och relation divergerar mellan Händ 1-5 och Fyr 1-5. Utdragen från *Fyrvaktaren* har större andel dialog. Av Fyr 1-5 är det enbart Fyr 1 som helt utgörs av relation. För Händ 1-5 är fördelningen den omvända; Händ 2 består av både dialog och relation, övriga har enbart relation. Det finns dialog i Händ 3 men det är återgivet som indirekt tal, vilket alltså blir relation.

En tydlig tematisk likhet mellan böckerna finns i inledningarna; Fyr 1 och Händ 1. Båda böckerna inleds sen natt/tidig morgon, kvinnorna i utdragen känner hot av något slag; den ena flyr den andra har förberett sig inför ett hot. Läsaren får inte veta namnet på kvinnorna i respektive bok, senare framkommer det att de heter Annie. Båda två.

4 Fördjupad analys

I den här djupare analysen av verken ligger fokus på lexikon och kodväxling, andelen satsformade respektive icke satsformade meningar, samt frekvensen dialog och en stilistiskt intressant dialogformel. I en litterär stilistik analys ger språket en effekt i tolkningen av verket. Eftersom perspektiv är ett centralt begrepp inom den litterära stilistiken kommer de språkliga dragen, där det går, att kopplas till perspektivet i berättelsen.

4.1 Lexikon

Resultaten från lexanalysen visar att Händ 1-5 utmärks av ett större lexikon, högre OVIX-värde, samt högre andel långa ord. Det är speciellt två av utdragen från *Händelser vid vatten* som avviker från de övriga: Händ 5 (hög andel långa ord, högt OVIX-värde, hög andel olika ord) och Händ 4 (låg andel långa ord, lågt OVIX-värde).

För utdragen från *Fyrvaktaren* är det enbart ett av dem som markant avviker från övriga: Fyr 1 (hög andel långa ord). Inget av de andra utdragen från *Fyrvaktaren* avviker markant med antingen andel långa ord eller OVIX-värde. För att visa språket bakom resultaten kommer jag här att ge ett antal exempel från utdragen.

Händ 5 har totalt 209 ord, 148 av dem används en gång vilket ger ett OVIX på 85. Det är det högsta OVIX-värdet för alla tio utdragen. Händ 5 har också den högsta andelen långa ord, av vilka, när man läser utdraget, fler även är exakta. Min understrykning av långa ord med fler sex bokstäver:

På en trappstege på scenen stod komministern i vinröd skjorta och diskret rundkrage. Han fäste en fisklina av nylon i huvudet på en vit pappduva. Han försökte finna rätt fästpunkt så att duvan inte kantrade när den hängde.

I de här tre meningarna med totalt 38 ord har 10 ord fler än sex bokstäver. Av de 38 orden används fyra av dem fler än en gång, vilket förklarar det höga OVIX-värdet. Flera av de understrukna orden i exemplet är sammansättningar, vilket gör att de blir precisa: *trappstege*, *vinröd*, *rundkrage*, *fisklina*, *pappduva*, *fästpunkt*. Här följer ytterligare två meningar ur Händ 5 för att visa på det exakta och varierade lexikon Ekman använt:

Rummen var numrerade och deras innehåll makabert. Möjligen stegrades effekterna med våningshöjden. Mia hade blivit stående med sin kartong i famnen.

De tre meningarna har totalt 21 ord och nio av dem har fler än sex bokstäver. Av de 21 orden används ett fler än en gång: *med*. Av de nio längre orden är ett sammansatt: *våningshöjden*. De här exemplen visar hur varierat och exakt Ekmans lexikon är, samt hur hon ofta använder sammansatta ord för att få ett precisare ordval.

Händ 4 har det lägsta antalet långa ord och det lägsta OVIX-värdet av Händ 1-5. Här följer några exempel ur Händ 4, där de långa orden är understrukna.

Hon hade tänkt bränna jeansen. Men visste inte riktigt var. Ingen fick se när hon gjorde det. Den tjocka bomullstwillsen brann nog inte så lätt heller. Hon insåg att det var därför de var kvar. De hade varit våta långt upp på benen när de hängde vid tältet. Över en grangren.

Det är 51 ord i de här sju meningarna och fyra av orden har minst sex bokstäver. Det är en betydligt lägre andel jämfört med exemplen från Händ 5. Det som gör att andelen långa ord sjunker här är bruket av kortare ord som: *se, när, hon, den, så, våta, upp*. Det finns även exempel på precist ordval: *grangren*, såväl som varierat ordförråd: *jeansen, bomullstwillsen, benen, de* vilka alla syftar på *jeansen*. Av de 51 orden används tio av dem fler än en gång.

Fyr 1 har den högsta andelen långa ord av Fyr 1-5. Här följer några exempel från Fyr 1. De långa orden är understrukna.

Det var först när hon placerade händerna på ratten som hon såg att de var blodiga. Handflatorna kändes klibbiga mot lädret. Men hon struntade i det, lade i backen och körde lite för häftigt ut från garageinfarten. Hörde hur gruset sprutade under däckerna.

Det är 43 ord i de här fyra meningarna varav 9 av orden har fler än sex bokstäver. OVIX-värdet blir högt för de här meningarna: 116. Av 43 ord är det enbart fyra som används fler än en gång. Det är inte ett lika frekvent bruk av exakta ord här som i Ekmans texter, men några finns: *ratten, garageinfarten*. Läckberg använder sig inte av sammansatta ord i lika hög grad som Ekman enligt det här exemplet, här finns två sammansatta ord: *handflatorna* och *garageinfarten*.

Några rader längre ner i Fyr 1 ser det ut så här. Långa ord är understrukna:

Sommarnatten hade redan börjat ljusna. De mörka timmarna var över nästan innan de hade hunnit börja. Ändå kändes den här natten oändlig. Allt hade förändrats. Fredriks bruna ögon hade stirrat stelt i taket och hon hade förstått att det inte fanns något hon kunde göra.

Det är fem meningar, med 45 ord, 7 av dem har fler än sex bokstäver. Av de 45 orden används tre av dem flera gånger. Sammanlagt har de två exemplen från Fyr 1 ett OVIX-värde på 87. Det finns ett sammansatt ord: *sommarnatten*. Ordet *natten* är varierat i och med just *sommarnatten*, men även frasen *de mörka timmarna*.

Exemplen från Händ 4 och 5, samt Fyr 1 bekräftar lixanalysens värden: Ekman har ett mer varierat lexikon samt högre andel långa ord. Flera av de långa orden är sammansatta ord som dessutom är precisa.

För att ytterligare illustrera Ekmans lexikala variation finns här ett exempel från Händ 1. De ord som har samma referent står med kursiv stil.

Hon sov med ett *hagelgevär* intill sig. Sängen stod en bit från väggen och i mellanrummet låg *geväret*. *Ett mycket nätt vapen, spanskt. En Sabala*. Patronerna hade hon bakom klockradion. Det tog henne tjugotvå sekunder att bryta *geväret* och stoppa i patronerna. Hon hade övat och tagit tid. Men hon hade aldrig behövt ladda *det* på allvar. /-/ Nu låg hon där med handen på *Sabelans fint skurna kolv* och kände på *den mattfeta ytan*.

I exemplet refereras hagelgeväret till på sju olika sätt. Två gånger används *geväret* och en gång används ett pronomen; *det*. Övriga är *hagelgevär* och beskrivningar av själva vapnet; *nätt vapen, spanskt, fint skurna kolv, mattfeta ytan*.

Ekman stannar kvar vid viktiga saker och refererar till dem på olika sätt för att beskriva dem för läsaren. Det blir ett precist ordval. I exemplet ovan använder Ekman flera ord som är typiska för vapen; *kolv, bryta geväret, patroner, ladda*.

Ett annat exempel på hur Ekman beskriver samtidigt som hon använder ett exakt lexikon finns i Händ 4. Även här är kursiven min för att markera referenterna:

Hon hade tänkt bränna *jeansen*. Men visste inte riktigt var. Ingen fick se när hon gjorde det. *Den tjocka bomullstwillsen* brann nog inte så lätt heller. Hon insåg att det var därför *de* var kvar. *De* hade varit våta *långt upp på benen* när *de* hängde vid tältet. Över en grangren.

Hon måste ha känt igen *dem* hela tiden. *Trädgallret i baken. Märket*. Det var som om hon var två personer. En som visste. Och en som sorglöst drog på sig *jeansen* när hon tröttnat på att gå i kjolar. Klippte av *de alltför långa benen*. *För långa* för Dan också. Det borde hon åtminstone ha reflekterat över.

Men det gjorde hon inte. Först när läkaren ropade – aningslöst förstås, det insåg hon efteråt – va har du för *byxer* på dig? visste hon.

Det finns elva referenser till jeansen, två gånger använder Ekman ordet *jeansen*. Tre pronominaliseringar finns samt även ordet *byxer*. Övriga referenser är beskrivningar av hur jeansen ser ut; *tjocka bomullstwillsen, (våta) långt upp på benen, trädgallret i baken, märket, de alltför långa benen, för långa* (för Dan också).

Lexikalt visar Ekman även andra avvikelser från normen genom att skapa nya ord. Ett exempel från Händ 5. Min kursivering:

Ansiktena uttryckte medlidande och genans. Endast komministern hade en *sorgvan* fattning och närmade sig raskt.

Läsaren förstår precis vad som menas, att komministern är mer van vid sorg än övriga närvarande i rummet. Några nya ord har jag inte funnit i Fyr 1-5.

4.1.1 Kodväxling

För att markera perspektiv, dialekt eller talspråk ändrar ofta författare på språket med hjälp av lexikon, interpunktion eller stavning. I både Händ 1-5 och Fyr 1-5 finns exempel på kodväxling: Ekman varierar stavningen, medan Läckberg markerar kodväxlingen lexikalt. Jag visar hur författarna använt sig av kodväxling i utdragen, men ger även exempel från andra delar av *Händelser vid vatten* och *Fyrvaktaren*.

Här följer ett exempel från Händ 2, där Ekman använt sig av stavningen för att förändra koden. I utdraget samtalar Birger med en man från bygden. Birger är norrlänning, men kommer inte från Svartvattnet, han är dessutom läkare och har därmed högre utbildning. Birgers repliker är inte talspråksmarkerade på något sätt, vilket den andre mannens är. Min gissning är att Ekman här vill markera skillnaden både i dialekt och social status. Min kursivering:

- Är Vidart tillbaka? frågade han.
- Duetten stod i rostigt majestät nere vid vägen, en liten bit in på Vidarts uppfartsväg.
- Han är kvar på *sjukhuse*. Duetten kom *tebaks* själv *nångång* i natt.
- Birger tyckte det var bra.
- Brandbergarna vill trappa ner, sa han.
- Dom hoppas väl att polisen har fått annat *å* tänka på nu.

Det är inga större förändringar som Ekman gör i stavningen, men det räcker för att markera skillnaden i ursprung mellan de två männen. Hade exemplet ovan enbart varit för att markera talspråk hade även Birgers repliker varit kodväxlade, exempelvis *tillbaka* hade kunnat vara *tillbaks*.

Här följer ytterligare en dialog, med exempel på hur dialogen kodväxlas, samtal mellan läkaren Birger och en man som blivit nerslagen. Birger frågar:

- Vad slog han med?
- Knytnävan. (1994:24)

Återigen är mitt antagande här att det inte bara är en talspråksmarkör, utan en dialektmarkör. Birgers replik är inte talspråksmarkerad på något sätt, här kunde annars *vad* ha blivit *va* eller *slog* blivit *slo*.

Kodväxling kan även vara en perspektivmarkör. Här följer ett exempel när Birger förklarar för en polis vem Torsten är. Birgers replik är tre meningar och den mittersta meningen är klart kodväxlade. Troligen för att Birger ändrar och förstärker sin dialekt för att

återge Torstens åsikt om samerna; han tar för ett ögonblick Torstens perspektiv. Min kursivering:

Och Torsten har aldrig varit nån vän av samerna. *Lappan sku inte bo i byn*. Det är hans åsikt om dom och den är han inte ensam om. (1994:28)

I exemplet ovan är två ord talspråksmarkerade: *nån* och *dom*, övriga ord som Birger säger är inte dialektmarkerade på något sätt. I den kursiverade meningen, när Birger återger Torstens åsikt – med Torstens ord – är det däremot stark kodväxling. Hade Birger sagt meningen på sitt eget sätt, hade det nog blivit *Samerna ska inte bo i byn*.

Eftersom *Händelser vid vatten* huvudsakligen utspelas i en liten by i Norrland är jakt, fiske och skogsbruk centrala begrepp i romanen. Ekman använder sig av ett lexikon som visar stor säkerhet angående terminologin för dessa tre viktiga företeelser. Ekman förklarar ibland de specifika orden längre fram i texten, men oftast låter hon läsaren själv räkna ut innebörden. Här följer två exempel med kodväxling på lexikal nivå, där läsare utan specifik kunskap om jakt förstår ordet ändå, med hjälp av sammanhanget. Ord som är kodväxlade står med kursiv stil:

Johan kom att tänka på *lajkan* och det äcklade honom så att han började må illa i det kvava rummet. /- - -/ Under oktoberjakten hade *lajkan* kommit hem två gånger och satt sig på bron. Lördagen som var dan före delningen sköt Torsten henne. Kroppen låg i vedbon över helgen. (1994:17)

Första referensen till *lajkan* kommer i första exempelmeningen, några rader in på sida 17. För en läsare utan närmare kunskap om jakthundar är det svårt att veta vad det är Johan mår illa av. Längre ner på sidan inser läsaren att *lajkan* är en jakthund. Däremot förklarar Ekman det inte explicit utan låter läsaren själv dra sina slutsatser. Bruket av kodväxlingen blir också en perspektivmarkör – för Johan är *lajkan* något som är vardagligt och därmed blir det hans perspektiv läsaren får.

Nedan följer ett antal andra exempel på hur Ekman låter läsaren pussla ihop betydelsen med hjälp av den icke norrländska Annie. Kodväxlingen ger även Annie perspektivet – eftersom hon inte förstår orden är de inte vardagliga för henne. Ekman låter ett ord förklaras implicit först flera sidor efter att det nämnts första gången.

Annie frågar på rikssvenska efter en lokal fåbod, namnen är markerade med kursiv stil:

Hon berättade så lite som möjligt för honom. Att de skulle bli hämtade. Att de var på väg upp till *Nilsbodarna*. Han frågade om hon menade *Nirsbuan*. Vad skulle de göra där? (1994:35)

Läsaren har tidigare läst namnet *Nirsbuan* och här får det en förklaring, *Nilsbodarna*.

I följande exempel kommer ett ord som förklaras först längre fram i boken. Det är Johan som klättrat upp ur brunnen och springer bort från byn:

Han lyssnade noga efter motorljud innan han gick ut från sitt gömställe. Sen började han halvspringa uppför *bustigen*. Vart visste han inte riktigt. Bort från byn i alla fall. (1994:47)

Läsaren får själv räkna ut att *bustigen*, det är vad stigen upp till en fäbod kallas. Följande exempel, flera sidor senare, hjälper läsaren att förstå vad *bustigen* är:

Jag ska säga precis som det är tänkte hon. Jag ska säga att jag hade varit vid fäboden, vid *buan*. I *buan*? Nej, jag ska inte säga *buan*. Boden? (1994:76)

I alla exempel ovan är det alltså kodväxling på lexikal nivå; dialektala ord har använts för att markera Annies utanförskap i bygden, samt Johans förtrogenhet med uttrycken; för hans del är en stig som leder upp till en fäbod en *bustig*. Kodväxlingen blir på samma gång en perspektivmarkör: Annies osäkerhet inför dialekten och Johans självklara användning av dem.

I *Fyrvaktaren* finns en tydlig markering av kodväxling med hjälp av stilen; avsnitten som utspelas på 1800-talet är skrivna med kursiv stil. I Fyr 4 finns exempel på kodväxling på lexikal nivå. Min normala stil:

Han den fule med de stygga ögonen.

Både *fule* och *stygga* låter lite ålderdomligare och skulle inte användas i nutida språk, varför man kan anta att Läckberg valt orden för att få Emelies tankar att vara tidstrogna: 1871. Här följer ytterligare två exempel på kodväxling på lexikal nivå:

Kanske var det något på ön som hade drivit fram det onda i honom. Sedan slog hon genast bort tanken. Vilken toka hon var. (2009:217)

Orden *stygga*, *onda* och *toka* är inte vardagliga eller normala för nutidsspråk.

När Karl hade bett om hennes hand hade Emelie varit i sjunde himlen. (1994:35)

Ett mer nutidstroget uttryck hade varit *friade*, varför *bett om hennes hand* kan antas vara exempel på kodväxling.

Några exempel på kodväxling med hjälp av ändrad stavning har jag inte hittat i *Fyrvaktaren*. Läckberg följer gängse normer för stavning och interpunktion och ändrar inte stavningen i exempelvis repliker heller. Som jag visat ovan ändrar Ekman stavningen av ord för att visa kodväxling i repliker. Hon ändrar även stavningen av vissa ord i relation. Min kursivering:

Hon slog ifrån sig och fortsatte *sen* att slå sig själv. Han sa att han ville ge henne *nånting* lugnande. (1994:191)

Vid den femte eller sjätte började hon säga *nånting* mellan tänderna. Det lät som helvete. Dessemellan gjorde hon rörelser med munnen som om hon tuggat något mellan framtänderna. (1994:375)

I det första exemplet ovan finns två avvikelser från normen: *nånting* och *sen*. *Nånting* skulle kunna förklaras med att det är en indirekt replik och därför stavas talspråkligt. Det gäller däremot inte för *sen* som står i relation.

I det andra exemplet finns ett *nånting*, det står också i relation. Ekman har valt att stava *något* enligt normen. Här får det vara öppet för spekulation varför Ekman valt att avvika från normen ibland, men följer den andra gånger.

4.2 Meningsindelning

Lixanalysen visar att den genomsnittliga meningslängden är nio för både Händ 1-5 respektive Fyr 1-5. Däremot divergerar det kraftigt mellan de olika utdragen avseende antal meningar och genomsnittlig meningslängd. I det här kapitlet visar jag vad som språkligt ligger bakom resultaten från lixanalysen, dels genom en indelning av satsformade respektive icke satsformade meningar, dels genom exempel från utdragen.

Resultatet från indelning av meningarna redovisas i Tabell 3–5

Tabell 3. Antal och procentandelar avseende grafiska meningar (GM), fullständig huvudsats (FH), subjektslös mening (SL), meningsfragment (M) i Händ 1-5 och Fyr 1-5.

	Händ 1-5		Fyr 1-5	
	Antal	Procent	Antal	Procent
GM	118	100 %	109	100 %
FH	96	81 %	103	94 %
SL	6	5 %	2	2 %
M	16	14 %	4	4%

- I Händ 1-5 avviker totalt 22 meningar från normen, vilket gör att hela 19 % är icke satsformade av de 118 meningarna i utdragen.
- Av de 109 meningar som finns i Fyr 1-5 är 95 % satsformade, enbart sex meningar avviker från normen.

Tabell 4. Antal och procentandelar avseende grafiska meningar (GM), fullständig huvudsats (FH), subjektslös mening (SL), meningsfragment (M) i Händ 1-5.

	Händ 1		Händ 2		Händ 3		Händ 4		Händ 5	
	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc
GM	31	100 %	21	100 %	16	100 %	29	100 %	21	100 %
FH	20	65 %	21	100 %	16	100 %	18	62 %	21	100 %
SL	0	0	0	0	0	0	6	21 %	0	0
M	11	35 %	0	0	0	0	5	17 %	0	0

- Det är två av utdragen som avviker: Händ 1 och Händ 4.
- Händ 1 har 20 satsformade meningar och elva meningsfragment vilket blir 35 % icke satsformade meningar.
- I Händ 4 är det ännu fler icke satsformade meningar, hela 38 % avviker från normen. I Händ 4 finns både subjektslösa meningar, 21 %, och meningsfragment, 17 %.

Tabell 5. Antal och procentandelar avseende grafiska meningar (GM), fullständig huvudsats (FH), subjektlös mening (SL), meningsfragment (M) i Fyr 1-5.

	Fyr 1		Fyr 2		Fyr 3		Fyr 4		Fyr 5	
	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc	Ant	Proc
GM	23	100 %	23	100 %	17	100 %	20	100 %	26	100 %
FH	21	91 %	23	100 %	17	100 %	17	85 %	26	100 %
SL	1	4 %	0	0	0	0	0	0	0	0
M	1	4 %	0	0	0	0	3	15 %	0	0

- Även här avviker två av utdragen, Fyr 1 respektive Fyr 4.
- I Fyr 1 är två av meningarna icke satsformade, en subjektlös mening, samt ett meningsfragment.
- I Fyr 4 är 15 % av meningarna icke satsformade. Tre av meningarna är meningsfragment.

Här följer ett antal exempel från utdragen, huvudsakligen från de utdrag som avviker i tabellerna. Händ 1 avviker med många meningsfragment. Min kursivering av meningsfragmenten:

En bildörr smällde. *En till. Minst två personer alltså. Och så denna tystnad. Inga röster.*
 Hon sov med ett hagelgevär intill sig. Sängen stod en bit från väggen och i mellanrummet låg geväret. *Ett mycket nätt vapen, spanskt. En Sabela. Patronerna hade hon bakom klockradion.*

Av de här tio meningarna är sex meningsfragment. Det är ytterst korta meningar, med som minst två ord. Händ 1 är inledningen och kvinnan i utdragen har starkt perspektiv, genom henne hör läsaren bildörren, tystnaden och får veta att hon har ett gevär bredvid sängen. Kvinnan är beredd på ett hot utifrån. Ekman har troligen använt sig av icke satsformade meningar här för att förstärka kvinnans oro inför den främmande bilen och den hotfulla tystnaden. Enligt Hellberg är avvikelser från normen en markering av starkt perspektiv, den berättarröst som kan finnas i ett svagt perspektiv är helt frånvarande här.

Här ett exempel ur Händ 4, med icke satsformade meningar: subjektlös mening samt meningsfragment. Min kursivering av meningsfragment, samt understruken subjektlös mening:

Hon måste ha känt igen dem hela tiden. *Trådgallret i baken. Märket.* Det var som om hon var två personer. En som visste. Och en som sorglöst drog på sig jeansen när hon tröttnat på att gå i kjolar. Klipppte av de alltför långa benen. För långa för Dan också. Det borde hon åtminstone ha reflekterat över.

Annie i exemplet ovan inser varifrån jeansen egentligen kommer och att hon borde ha vetat det, men inte velat förstå det. Avsnittet är centralt i boken och återigen förstärker Ekman Annies känslor med hjälp av språket. Exemplet ovan är skrivet i starkt perspektiv där Annie för handlingen framåt.

Här ett exempel ur Fyr 1, min understrykning av subjektlös mening:

Handflatorna kändes klibbiga mot lädret. Men hon struntade i det, lade i backen och körde lite för häftigt ut från garageinfarten. Hörde hur gruset sprutade under däcken.

Längre ner i Fyr 1 kommer ytterligare en icke satsformad mening. Min kursivering av meningsfragment:

Hon var tvungen att rädda sig och Sam. *Inte tänka på blodet, inte tänka på Fredrik.*

Läckbergs Annie är stressad, orolig och läsaren förstår det dels genom orden, men även av de avvikelser från satsformade meningar som Läckberg gör här. Annie har perspektivet och läsaren upplever resan genom henne.

I Fyr 4 finns icke satsformade meningar, min normala stil med meningsfragment:

*”Du hörde vad Karl sa. Inget prat nu. Inget prat om ön eller om sådant som bara rör oss.”
Hans fingrar borrhade sig allt djupare in, och hon grimaserade illa.
”Nej, sa hon medan smärtan fick hennes ögon att tåras.*

Avvikelserna här sker enbart i dialogen, dels säkert för att efterlikna talspråket, men troligen också för att förstärka Julians ord och den hotfulla situationen. Det finns inga övriga exempel i utdragen på icke satsformade meningar i dialogen, varför det i ovan exempel kan vara just en språklig markering av Läckberg.

I Fyr 1 finns exempel på icke satsformade meningar i relation, övriga avvikelser, i Fyr 4 sker enbart i dialog. Övriga utdrag från *Fyrvaktaren* är skrivna med satsformade meningar. Här hade jag trott att dialogen skulle efterlikna talspråket mer, men så var inte fallet.

Av dessa utdrag att döma avviker Ekman mot normerna för satsbundna meningar i högre grad än vad Läckberg gör.

4.3 Anföring

Dialogerna – hur de används och markeras är till viss del olika mellan de två böckerna. Rent grafiskt använder sig Läckberg av citattecken, medan Ekman använder talstreck. Fyr 1-5 har större andel replikmarkerad dialog: 47 %. För Händ 1-5 utgörs 4 % av replikmarkerad dialog.

Stilistiskt är det givande att undersöka dialogavsnitten närmare. Här kommer frekvensen av dialog att undersökas, variationen av sägeverb och en speciell typ av dialogformel som enligt Gellerstam markerar enklare litteratur (Gellerstam 1996:23-26). Eftersom det är stor skillnad i hur stor andel replikmarkerad dialog som finns i utdragen, har jag här valt att utöka den undersökta texten utanför Händ 1-5 och Fyr 1-5. De första 70 sidorna i respektive *Händelser vid vatten* samt *Fyrvaktaren* ingår i undersökningen.

Fyrvaktarens första 70 sidor består av 34 % dialog, medan *Händelser i vattens* första 70 sidor har 10 % dialog; Läckberg använder dialog tre gånger så ofta som Ekman.

Läckberg för ofta fram handlingen genom dialogen. Här får läsaren och Emelie veta att det spökar på Gråskär:

Gumman hade frågat vart de skulle när de lastade sina tillhörigheter på den lilla segelbåten nere i Fjällbackas hamn.

”Gråskär”, hade hon glatt svarat. ”Min man Karl är den nye fyrvaktaren där.”

Men gumman hade inte låtit sig imponeras. Istället hade hon fnyst och med ett litet underligt skrott sagt:

”Gråskär? Jo, jo. Häromkring finns det ingen som kallar den ön för Gråskär.” /---/

”Häromkring kallas den för Gastholmen.” (2009:21)

Läckberg använder sig nästan alltid av direkt anföring, vid några få tillfällen används indirekt anföring. Ekman använder både direkt och indirekt anföring och blandar ibland de två anföringstyperna. Här följer ett exempel på direkt anföring där Ekman även beskriver det sagda i relationen, samt i ett exempel längre ner indirekt anföring.

– Hur långt har vi kvar?

– Du skulle till Svartvattnet va? Hör du till Stjärnbergsfolket?

– Nej.

Det hade han inte med att göra.

– Har du semester då?

Hon tyckte frågan var enfaldig. Man kan ju inte veta att hon skulle leva ett annat liv nu. För att slippa fler frågor gick hon med på att hon hade semester. (1994:14)

Indirekt anföring, min kursivering:

Hon slog ifrån sig och fortsatte sen att slå sig själv. *Han sa att han ville ge henne nånting lugnande.* Då upphörde slagen och skriken för några sekunder som om en maskin stannat. *Hon*

sa med en röst som nästan lät normal att han hade försökt droga ner henne med tabletter i flera år. (1994: 191)

Exempel på en invävd direkt anföring mitt i relationen finns i följande exempel, direkt anföring markerat med kursiv stil:

Först när läkaren ropade – aningslöst förstås, det insåg hon efteråt – *va har du för byxor på dig?* visste hon. (1994:283)

Exemplet visar på hur fritt Ekman förhåller sig till den språkliga normen, på grund av dessa normbrott blir meningen oerhört innehållsrik; i en och samma grafiska mening återges:

- 1: Läkarens fråga
2. Annies reflektion över läkarens agenda angående frågan
3. Annies insikt om vems byxor hon bär
4. Tidpunkten för Annies insikt om byxornas förre ägare

Det blir mycket information till läsaren med få ord.

Den dialogformel som enligt Gellerstam används i enklare litteratur finns representerad i Fyr 1-5, men inte i Händ 1-5. Min fetstil eller kursivering:

”Ja, jag har ju hört vad som har hänt”, *sa Peter dröjande* och nickade åt Gunnar. (2009:147)

”Sitt stilla i båten bara. Det är lätt hänt att trilla överbord”, *sa Julian lågt, släppte greppet om hennes arm och reste sig.* (2009:218)

På de 70 första sidorna som undersökts närmare angående dialog finns dialogformeln i både *Fyrvaktaren* och *Händelser vid vatten*. Dialogformelns frekvens redovisas först för Läckberg, därefter för Ekman. Min fetstil eller kursivering:

”Vet du vem som är hemma på besök?” *fortsatte hon glättigt* och stäckte sig efter tallrikarna för att börja duka av. (2009:19)

”Är det så konstigt?” *sa Paula stillsamt.* (2009:44)

”Vi är här för att prata om Mats Sverin”, *sa Gösta hastigt.* (2009: 64)

”Nej, absolut inte”, *sa Erling häpet.* (2009:65)

Sammanlagt används dialogformeln vid fyra olika tillfällen.

I *Händelser vid vatten* används formeln två gånger. Min kursivering:

– Vänta, *sa Birger lågt*. Vi går ut i köket så får du höra bakgrunden. (1994:26)

– Är det din kille då? *frågade han spefullt*. (1994:51)

Eftersom den dialogformel som Gellerstam refererar till ofta används i enklare litteratur kunde man ha antagit att den skulle vara mer frekvent i *Fyrvaktaren*, jämfört med *Händelser vid vatten*. Det stämmer så till vida att antalet för *Fyrvaktaren* är högre, men då är det även viktigt att ta med i beräkningen andelen dialog totalt på de undersökta 70 sidorna. *Fyrvaktaren* har 34 % dialog, medan *Händelser vid vatten* har 10 %. Det innebär att Läckberg procentuellt sett använder dialogformeln färre gånger jämfört med Ekman.

5 Slutdiskussion

Det är en konst att berätta en historia som andra vill läsa eller höra. Båda de författare som ingår i den här undersökningen kan berätta en historia som andra vill läsa – de är suveräna berättare som fånglar läsaren i bok efter bok. Det som skiljer dem åt är hur de använder språket. Läckberg använder språket för att berätta sin historia – själva förmedlandet är det primära – inte det estetiska språket. Hon följer de svenska skrivreglerna till punkt och pricka och använder huvudsakligen ett normalt lexikon. Ett fåtal gånger avviker hon i kodväxling på lexikal nivå och avviker med icke satsformade meningar för att förstärka perspektivet. Hennes berättelse ska vara lätt att förstå och det är berättandet som är det primära. En stor del i *Fyrvaktaren* utgörs av dialog där Läckberg använder dialogen för att föra handlingen framåt. *Fyrvaktaren* är populärlitteratur och den litteraturen är ofta lättläst, en stor del i det ligger troligen i den höga andelen dialog.

Ekman berättar också en historia, men hon kräver mer av sin läsare språkligt sett. Hennes verks berättelse är en lika stor produkt av språket som av själva intrigen. Ekman leker med språket, frångår de gängse skrivreglerna, tar ut svängarna i syntax och interpunktion. I de avsnitt där hennes karaktärer är stressade, känner sig hotade eller oroliga förstärker hon känslan hos läsaren genom att använda sig av syntaxen. Hon skriver så att läsaren får ta del av karaktärernas tankar – lika fragmentariska och ostrukturerade som tankar brukar vara. Läsaren

får själv vara aktiv för att följa med i texten och Ekman lägger sällan till rätta handling eller språk för att förklara det som sker.

Hypotesen att Läckberg använder språket som ett medel för att berätta sin historia får stöd i mina undersökningar. Hon lotsar sina läsare genom handlingen och frångår sällan normen vare sig lexikalt eller syntaktiskt. Interpunktionen följer även den normen. De avvikelser hon har i syntax är antingen för att markera stress eller oro hos karaktären eller förstärka hotet i en replik. Lexikalt avviker hon såtillvida att hon försöker använda ett mer ålderdomligt ordval i de avsnitt som utspelas under 1800-talet. Men hon avviker inte mer än att läsarna kan förstå texten utan problem.

Jag antog även att Läckberg använder sig av neutral romanprosa i *Fyrvaktaren*, vilket jag anser att jag fått stöd för i mina undersökningar. Med hjälp av de fem utdragen har jag visat att Läckberg:

- följer Svenska skrivregler och SAOL
- har en tydlig gräns mellan dialog och relation
- har ett neutralt lexikon
- använder få meningsfragment
- använder liten andel stark perspektivmarkering
- har en tydlig placering i tid och rum

Handlingen i *Fyrvaktaren* är det primära och Läckberg vill främst berätta sin historia så tydligt och klart som möjligt.

För Ekmans del kan termen neutral romanprosa inte tillämpas och det har inte heller varit något mål att finna stöd för det i uppsatsen. För att förtydliga skillnaderna språkligt och stilistiskt mellan författarna har jag ändå valt att sammanställa samma kriterier för Ekmans prosa som för Läckbergs. Ekman:

- följer oftast Svenska skrivregler och SAOL
- har ibland en tydlig gräns mellan dialog och relation
- har inte ett neutralt lexikon, hon kodväxlar frekvent
- använder meningsfragment
- har stor andel stark perspektivmarkering
- ingen tydlig placering i tid och rum

Med hjälp av de här två uppställningarna blir det än tydligare vilka språkliga och stilistiska skillnader det finns mellan Ekman och Läckberg.

Läckberg använder sig av betydligt större andel dialog jämfört med Ekman, det visar både utdragen från böckerna samt de ytterligare undersökta 70 sidorna från vardera bok. Det hade här varit intressant att undersöka frekvensen av dialog i verkens helhet, dock får de 70 sidorna anses ge ett tydligt resultat. Troligen består *Fyrvaktaren* av ungefär tre gånger så mycket dialog jämfört med *Händelser vid vatten*.

Den dialogformel som enligt Gellerstam signalerar enklare litteratur användes enligt undersökningen procentuellt sett oftare av Ekman än Läckberg. Är resultatet en bekräftelse på Ekmans avvikelser från normerna angående stavning och syntax? Här, liksom i den godtyckliga stavningen av pronomen som *någon*, *nånstans* och *något* som ibland följer normen och ibland inte är det öppet för spekulat

Det är alltså stor skillnad i språk mellan de båda böckerna, däremot är de båda berättade av författare som låter sina berättelser utspelas vid vatten där en sorgsen underton ligger som en slöja över texten. Utgångspunkten i mina undersökningar har varit främst språkliga för att undvika värdering; till syvende och sist är inställningen till litteratur en smakfråga och läsningen främst underhållning.

De tio utdrag som utgjort grunden i mina undersökningar har framtagits matematiskt. Detta innebär att jag inte styrt de valda textutdragen till att vara relation eller dialog. Med tanke på att utdragen från *Fyrvaktaren* enbart hade ett utdrag med relation kunde det här ha varit på sin plats med en annan strategi för texturvalet. För att få ett jämnare underlag avseende relation och dialog kunde utdragen tagits fram matematiskt, men även inkluderat andra kriterier. Exempelvis kunde tre av utdragen utgjorts av relation; antingen där det matematiskt sett borde vara eller närmast följande avsnitt med relation. Samma förfaringssätt kunde ha använts för dialogavsnitten. Med ett sådant förfaringssätt kunde Läckbergs språk undersökts ytterligare avseende relation. I den undersökning jag gjort här är det enbart ett utdrag som består av relation, jämfört med utdragen från *Händelser vid vatten* som nästan enbart består av relation. I Fyr 1 använder sig Läckberg av ett mer varierat lexikon jämfört med övriga utdrag från *Fyrvaktaren*. Här kunde det ha varit intressant att undersöka om det enbart rörde sig om inledningen till boken, eller om avsnitten med relation genomgående har ett mer varierat och exakt lexikon.

Det jag har undersökt i den här uppsatsen är bara en del av den språkliga jämförelse man skulle kunna göra mellan de här verken. Andra intressanta litterära stilistiska aspekter är exempelvis kronologi, andelen adjektiv och adverb eller frekvensen och variationen av anföringsverb.

5.1 Sammanfattning

Mitt syfte med den här uppsatsen var att jämföra två tematiskt likvärdiga böcker språkligt sett. En av böckerna är skriven av en höglitterär författare, den andra av en populärlitterär. Böckerna som jämfördes är Kerstin Ekmans *Händelser vid vatten* och Camilla Läckbergs *Fyrvaktaren*. Min hypotes var att Läckberg använder språket som ett medel för att berätta sin historia, medan Ekman låter språket bli en del av sin historia. Den övergripande frågeställning i analysen var: – Vilka språkliga skillnader finns mellan de två verken?

Undersökningen genomfördes med hjälp av textutdrag från böckerna som analyserats på www.lix.se och därefter kom en djupare analys avseende lexikon, kodväxling, meningsindelning och dialog.

Både lixanalysen samt den kvalitativa analysen gav hypotesen stöd. Läckberg följer gängse normer för språket och avviker sällan vare sig lexikalt eller syntaktiskt. Dialog och relation blandas inte och det är en tydlig markering av tid och rum.

Ekman avviker både lexikalt och syntaktiskt och låter ofta språket vara en stor del av berättelsen. Framst avviker hon avseende kodväxling, där läsaren får räkna ut vad orden betyder med hjälp av handlingen. För att markera starkt perspektiv avviker hon med icke satsformade meningar.

Tematiskt är böckerna likvärdiga, men undersökningen gav hypotesen stöd om att de skiljer sig åt språkligt sett.

6 Källförteckning

6. 1 Primärlitteratur

Ekman, Kerstin, 1994 (1993): *Händelser vid vatten*. Sextonde-trettiofemte tusendet, Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Läckberg, Camilla, 2009: *Fyrvaktaren*. 2:a tr. Stockholm: Forum.

6. 2 Sekundärlitteratur

Broman, Eva, 2005: Narratologiska synvinkelmodeller – en kritisk genomgång I *Att anlägga perspektiv*, red. Staffan Hellberg och Göran Rossholm, 45-75. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.

Christensen, Lisa, 2011: Litterär stilistik. Texthäfte i litterär stilistik på kursen Litterär stilistik SVEB19 (outgivet). Lund: institutionen för nordiska språk.

Christensen, Lisa, 2011: Neutral romanprosa. Texthäfte i litterär stilistik på kursen Litterär stilistik SVEB19 (outgivet). Lund: institutionen för nordiska språk.

Gellerstam, Martin, 1996: Anförelsen estetik I *Stilstudier*, red. Olle Josephson, 12-29. Uppsala: Hallgren och Fallgren.

Hellberg, Staffan, 1996: Berättarperspektiv i vanliga romaner I *Stilstudier*, red. Olle Josephson, 30-45. Uppsala: Hallgren och Fallgren.

Hellspong, Lennart och Per Ledin, 1997: *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur

Josephson, Olle, 1996: Text och tolkning I *Stilstudier*, red. Olle Josephson, 7-11. Uppsala: Hallgren och Fallgren.

Jørgensen, Nils och Jan Svensson, 1995 (1986, 1987): *Nusvensk grammatik*, Malmö: Gleerups förlag

Lindeberg, Ann-Charlotte och Rune Skogsberg, 1996: Textlingvistik och litterära effekter I *Stilstudier*, red. Olle Josephson, 125-139. Uppsala: Hallgren och Fallgren.

Widmark, Gun, 1996: Att manipulera koden I *Stilstudier*, red. Olle Josephson, 46-65. Uppsala: Hallgren och Fallgren.

Lindqvist, Yvonne, 2005: *Högt och lågt i skönlitterär översättning till svenska*. Uppsala: Hallgren och Fallgren

Lindung, Yngve 1989: *LÅNEN FÖRFATTARNA PENGARNA – om folk- och skolbibliotekens utlåning av skönlitteratur*. Stockholm: DIK-förbundet

Melin, Lars och Sven Lange, 2000: *Att analysera text* Stockholm: Studentlitteratur

Persson, Magnus, 2002: *Kampen om högt och lågt Studier i den sena nittonhundratalsromanens förhållande till masskulturen och moderniteten.*
Stockholm/Stephag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.

6. 3 Övriga källor

Berglund, Karl, 2010, *Snille och smak och mord En litteratursociologisk studie av Nobelpriset och det högkulturella i Karvin Alvtegens Skugga.*

<http://bada.hb.se/bitstream/2320/6361/1/10-26.pdf> (2011-04-22)

Projekt Runeberg, sökord: Kerstin Ekman

<http://runeberg.org/authors/ekmanker.html> (2011-04-22)

Projekt Runeberg, sökord: Århundredets svenska böcker

<http://runeberg.org/admin/19971211.html> (2011-04-22)

Albert Bonniers förlag, sökord: Kerstin Ekman

<http://www.albertbonniersforlag.se/Forfattare/Forfattarpresentation/?personId=5378>
(2011-04-22)

Thente, Jonas, 2010: Förtal och fiktion. *Dagens Nyheter*

<http://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/fortal-och-fiktion> (2011-04-22)

Levin, David, 2010: Deckardrottningen drar in 8,5 miljoner. *Aftonbladet*

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/article12688644.ab> (2011-05-11)

Martinsson, Anders, 2011, Camilla Läckberg mest lånad. *Göteborgs-Posten*

<http://www.gp.se/kulturnoje/litteratur/1.523928-camilla-lackberg-mest-lanad> (2011-05-15)

Ohlsson, Bengt, 2011: Mitt glädjerop. pastan.nu Bloggen dn.se

<http://www.pastan.nu/bloggen/inlagg/benkes-kronika-mitt-gladjerop.3389> (2011-05-11)

Persson, GW, 2007: Mina författarkollegor har en dålig kvinnoyn. *Expressen*

<http://www.expressen.se/debatt/1.794147/mina-forfattarkollegor-har-en-dalig-kvinnosyn>
(2011-05-11)

Läckberg, Camilla, 2011: Fakta om mig <http://www.camillalackberg.se/Om-Camilla/>

(2011-05-15)

Bilaga 1 Modifieringar av interpunktion för lixanalysen

De värden som fåtts efter modifiering av interpunktion med mera återges inom parentes. Dessa värden är det som används i uppsatsen. Nedanför tabellerna anges specifikt vilka ändringar jag gjort.

Tabell 1. Fördelning i antal för resultaten från lix-analysen av utdragen från *Händelser vid vatten*. Resultaten är avrundande till heltal.

Lixanalys	Händ 1	Händ 2	Händ 3	Händ 4	Händ 5	Händ 1-5
Antal meningar	32 (31)	22 (21)	16	30 (29)	21	121 (118)
Antal ord	204	210 (206)	207	213 (211)	209	1043 (1037)
Gm m-längd	6 (7)	10	13	7	10	9
Andel långa ord	16	18	17	13	28	19
Antal olika ord	136	136 (135)	124	124 (123)	148	500 (498)
OVIX	72	68 (70)	58	56	85	69

Tabell 2. Fördelning i antal för resultaten från lix-analysen av utdragen från *Fyrvaktaren*. Resultaten är avrundande till heltal.

Lixanalys	Fyr 1	Fyr 2	Fyr 3	Fyr 4	Fyr 5	Fyr 1-5
Antal meningar	23	24 (23)	17	20	26	110 (109)
Antal ord	204	200	206	211	203	1024
Gm m-längd	9	8 (9)	12	11	8	9
Andel långa ord	19	8	13	12	12	13
Antal olika ord	134	133	129	137	124	449
OVIX	70	71	63	69	60	62

Modifieringarna redovisas här:

- I Händ 1 använder Ekman ett kolon; *Nu hörde hon vad det var: en bilmotor på lågt varv*. När kolon ersätts med kommatecken, blir de grafiska meningarna 31.
- I Händ 2 är det fyra talstreck som tagits bort, de räknades som ord i lixanalysen. Borttagna från texten blir det 206 ord i det utdraget, antalet individuella ord ändras till 135, samt OVIX till 70.
- Den andra modifieringen i Händ 2 är ett frågetecken i repliken – *Är Vidart tillbaka? frågade han* som ändrats till ett kommatecken. Antalet meningar blir därmed 21.
- I Händ 4 har flera modifieringar gjorts i en mening; *Först när läkaren ropade – aningslöst förstås, det insåg hon efteråt – va har du för byxor på dig? visste hon*. Här är tankstrecken och frågetecknet ersatta med kommatecken. Det gör att de grafiska meningarna blir 29, antalet ord 211, samt antalet olika ord 123 stycken.
- För Händ 1-5 innebär det ändringar i antalet meningar, ord samt antalet olika ord.
- I Fyr 2 har den första meningen ändrats; *”Vad tror du om allt det här?” sa Paula*, en replik i form av en fråga där frågetecknet ersatts med ett kommatecken. Ändringen gör att antal grafiska meningar blir 23 samt den genomsnittliga meningslängden vilken blir 9.
- För Fyr 1-5 innebär det en minskning av antal grafiska meningar till 109.

Bilaga 2 Meningsindelning

Meningar i Händ 1

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Ett ljud.	M
Hon vaknade av det.	FH
Klockan var fyra på morgonen.	FH
Fyra noll två med klockradions röda pinnar.	M
Rummet var gråljus.	FH
På fönsterrutorna låg ett randmönster av regndroppar och utanför ångade fukten ur gräsmattan.	FH
Hon blev inte rädd.	FH
Men vaksam.	M
Nu hörde hon vad det var: en bilmotor på lågt varv.	FH
Ingen kunde ha ärende upp till henne så tidigt.	FH
Saddie som låg på fårskinnet nedanför hennes säng sov fortfarande.	FH
Hon var tretton och ganska döv.	FH
En bildörr smällde.	FH
En till.	M
Minst två personer alltså.	M
Och så denna tystnad.	M
Inga röster.	M
Hon sov med ett hagelgevär intill sig.	FH
Sängen stod en bit från väggen och i mellanrummet låg geväret.	FH
Ett mycket nätt vapen, spanskt.	M
En Sabela.	M
Patronerna hade hon bakom klockradion.	FH
Det tog henne tjugotvå sekunder att bryta geväret och stoppa i patronerna.	FH
Hon hade övat och tagit tid.	FH
Men hon hade aldrig behövt ladda det på allvar.	FH
Det var låst.	FH
Det hade inte hänt att hon glömt att låsa sin ytterdörr.	FH
Inte på arton år.	M
Nu låg hon där med handen på Sabelans fint skurna kolv och kände på den mattfeta ytan.	FH
Stel och lite frusen.	M
Hon ville inte gå ut i köket och titta för då skulle hon själv synas genom fönstret.	FH

Meningar i Händ 2

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Under gudstjänsttid krattade man inte ens grusgången.	FH
- Är Vidart tillbaka? frågade han.	rep / FH
Duetten stod i rostigt majestät nere vid vägen, en liten bit in på Vidarts uppfartsväg.	FH
- Han är kvar på sjukhuse.	rep /FH
- Duetten kom tebaks själv nångång i natt.	rep /FH
Birger tyckte det var bra.	FH
- Brandbergarna vill trappa ner, sa han.	rep /FH
- Dom hoppas väl att polisen har fått annat å tänka på nu.	rep / FH
När han steg in i bilen tyckte han att det luktade bränt gummi.	FH
Det var nåt annat också, nånting vämjeligt.	FH
Den gråsvarta röken flimrade i hettan ovanför husen.	FH
I Byvången hade han en granne som eldade slaktavfall och gamla bildäck i valborgsbrasan.	FH
Det här var nåt i den stilen.	FH
Han trodde först att det var Brandbergs skorsten det rök ur men såg sen att det var Lennartsson som eldade.	FH
Han mindes sitt fiskpaket.	FH
När han knackade på dörren som fanns på husets baksida var det ingen som öppnade.	FH
Han bultade och till slut sköt han upp dörren och ropade inåt.	FH
Det var tyst.	FH
Han kände en vag oro eller ett obehag och gick in och öppnade dörren till Lill-Olas sovrum.	FH
Han låg på rygg och sov och det var en tung, nästan olidlig hetta i rummet.	FH
Hon hade lagt över honom en rutig bilpläd.	FH

Meningar i Händ 3

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Hon låg på golvet i badrummet och slog sig själv i ansiktet med handflatorna.	FH
Han böjde sig ner över den stela och spända kroppen och försökte resa henne upp.	FH
Han kände hur kall hon hade blivit av att ligga på golvet.	FH
Hon slog ifrån sig och fortsatte sen att slå sig själv.	FH
Han sa att han ville ge henne nånting lugnande.	FH
Då upphörde slagen och skriken för några sekunder som om en maskin stannat.	FH
Hon sa med en röst som nästan lät normal att han hade försökt droga ner henne med tabletter i flera år.	FH
Då gick han ut ur badrummet.	FH

Han tog sina sängkläder och tänkte lägga sig på soffan i vardagsrummet.	FH
Men det blev inte tyst däruppe.	FH
Han hörde hennes skrikande snyftningar och inbillade sig också höra slagen mot kinderna.	FH
Han gick ut.	FH
Det var kyligt och fuktigt ute.	FH
Han tyckte att han fick ordning på andningen när han drog in nattluften.	FH
I stället började huvudet värka, en gnistrande värk som satt alldeles ovanför ögonen.	FH
Han satt på trappan med huvudet dolt i händerna och hörde en bil och steg på grus men fick inte klart för sig att det var nån som kommit in i trädgården förrän han kände en hand på sin arm.	FH

Meningar i Händ 4

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Ändå fick man väl kalla det ett klagande ögonblick.	FH
Fast inte avgörande.	SL
Hon kunde inte avgöra nånting.	FH
Det inträffade gång på gång i hennes liv.	FH
Stilleståndet.	M
Som om det inte angick dig, hade Henny sagt på den tiden Annie såsade omkring på Ackis.	FH
Och senare på Mälarvåg.	M
I början gick det bra.	FH
Hon hade trivts på ett dovt sätt.	FH
Som sakta övergick i stilleståndet.	SL
Fast hon hade inte märkt det förrän Dan kom och började fråga om hennes liv.	FH
Hon hade tänkt bränna jeansen.	FH
Men visste inte riktigt var.	SL
Ingen fick se när hon gjorde det.	FH
Den tjocka bomullstwillsen brann nog inte så lätt heller.	FH
Hon insåg att det var därför de var kvar.	FH
De hade varit våta långt upp på benen när de hängde vid tältet.	FH
Över en grangren.	M
Hon måste ha känt igen dem hela tiden.	FH
Trådgallret i baken.	M
Märket.	M
Det var som om hon var två personer.	FH
En som visste.	SL
Och en som sorglöst drog på sig jeansen när hon tröttnat på att gå i kjolar.	FH
Klippte av de alltför långa benen.	SL
För långa för Dan också.	SL
Det borde hon åtminstone ha reflekterat över.	FH
Men det gjorde hon inte.	FH
Först när läkaren ropade – aningslöst förstås, det insåg hon efteråt – va har du för byxor på dig? visste hon.	FH

Meningar i Händ 5

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
På en trappstege på scenen stod komministern i vinröd skjorta och diskret rundkrage.	FH
Han fäste en fisklina av nylon i huvudet på en vit pappduva.	FH
Han försökte finna rätt fästpunkt så att duvan inte kantrade när den hängde.	FH
Skärmar hade ställts kring väggarna i samlingsalen.	FH
På den första stod det MINNETS VÄG.	FH
Under rubriken fanns en barnsligt schematisk och samtidigt mycket invecklad teckning av ett hus.	FH
I varje rum var ett föremål noggrant inritat.	FH
I det första källarummet låg en yxa på en huggkubbe bredvid en avhuggen fot och i det andra två sönderslagna krukor ur vilka det rann något rött.	FH
Rummen var numrerade och deras innehåll makabert.	FH
Möjligen stegrades effekterna med våningshöjden.	FH
Mia hade blivit stående med sin kartong i famnen.	FH
Hon andades kort.	FH
De fem personer som befann sig i salen var sysselsatta vid masonitskärmarna med papper och häftstiftsaskar.	FH
De la tafatt utensilierna ifrån sig och ville hälsa på henne.	FH
Ansiktena uttryckte medlidande och genans.	FH
Endast komministern hade en sorgvan fattning och närmade sig raskt.	FH
Men han hann inte upp Mia.	FH
Hennes steg från skärm till skärm var snabba.	FH
Vid den femte eller sjätte började hon säga nånting mellan tänderna.	FH
Det lät som helvete.	FH
Dessemellan gjorde hon rörelser med munnen som om hon tuggat något mellan framtänderna.	FH

Meningar i Fyr 1

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Det var först när hon placerade händerna på ratten som hon såg att de var blodiga.	FH
Handflatorna kändes klubbiga mot lädret.	FH
Men hon struntade i det, lade i backen och körde lite för häftigt ut från garageinfarten.	FH
Hörde hur gruset sprutade under däcken.	SL
De hade en lång bilresa framför sig.	FH
Hon kastade en blick mot baksätet.	FH
Sam sov inlindad i täcket.	FH
Egentligen borde han sitta fastspänd, men hon hade inte hjärta att väcka	FH

honom.	
Hon fick köra så försiktigt hon kunde.	FH
Reflexmässigt lättade hon på gaspedalen.	FH
Sommarnatten hade redan börjat ljusna.	FH
De mörka timmarna var över nästan innan de hade hunnit börja.	FH
Ändå kändes den här natten oändlig.	FH
Allt hade förändrats.	FH
Fredriks bruna ögon hade stirrat stelt i taket och hon hade förstått att det inte fanns något hon kunde göra.	FH
Hon var tvungen att rädda sig och Sam.	FH
Inte tänka på blodet, inte tänka på Fredrik.	M
Det fanns bara ett ställe hon kunde fly till.	FH
Sex timmar senare var de framme.	FH
Fjällbacka hade börjat vakna.	FH
Hon parkerade bilen vid Sjöräddningen och funderade en stund på hur hon skulle kunna få med sig allt.	FH
Sam sov fortfarande djupt.	FH
Hon tog fram ett paket näsdukar ur handsfacket och torkade av händerna så gott det gick.	FH

Meningar i Fyr 2

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
”Vad tror du om allt det här?” sa Paula.	rep/FH
Hon och Gösta hade köpt med sig lunch från Konsum och satt i köket på stationen.	FH
”Lite märkligt är det.”	FH
Gösta tog en tugga till av sin fiskgratäng.	FH
”Ingen verkar veta något om Sverins privatliv.	rep/FH
Ändå verkar alla ha tyckt bra om honom och säger att han var öppen och social.	rep/FH
Jag får inte ihop det.”	rep/FH
”Mmm, jag känner samma sak.	rep/FH
Hur kan man hålla allt utanför jobbet så hemligt?	rep/FH
Någon gång borde det väl ha kommit på tal vid fikaten eller lunchen?”	rep/FH
”Nåja, du var ju inte direkt pratsam heller till att börja med.”	rep/FH
Paula rodnade.	FH
”Nej, du har onekligen en poäng där.	rep/FH
Och det är nog det jag menar.	rep/FH
Jag teg för att det fanns något som jag inte ville skulle komma ut.	rep/FH
Jag hade ju inte en aning om hur ni skulle reagera om ni visste att jag levde med en kvinna.	rep/FH
Frågan är vad Mats Sverin ville dölja?”	rep/FH
”Vi lär få reda på det.”	rep/FH
Paula kände något som buffade mot benet.	FH
Ernst hade känt lukten av mat och satt nu förhoppningsfull bredvid henne.	FH

”Jag är ledsen, gubben.	rep/FH
Du har satsat på fel häst.	rep/FH
Jag har bara sallad.”	rep/FH

Meningar i Fyr 3

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Det tycktes inte vara någon där, och kontoret var låst när Patrik ryckte i dörren.	FH
Men så såg han något röra sig innanför fönstren på den minsta av båtarna, MinLouis, och han gick fram och knackade på rutan.	FH
En man dök upp i aktern, och Patrik kände igen Peter som hade hjälpt dem den där olycksaliga dagen på sjön efter att en av de kvinnliga deltagarna i dokusåpan Fucking Tanum hade blivit mördad.	FH
”Hallå där, vad kan jag stå till tjänst med idag då?”	rep/FH
Han log och torkade av händerna på en handduk.	FH
”Vi letar efter en försvunnen båt.”	rep/FH
Patrik pekade bort mot båtplatsen.	FH
”Det är Gunnars båt.	rep/FH
Den ligger inte där den ska och vi vet inte vart den har tagit vägen.	rep/FH
Vi tänkte att ni kanske kunde spana efter den när ni åker ut?”	rep/FH
”Ja, jag har ju hört vad som har hänt”, sa Peter dröjande och nickade åt Gunnar.	rep/FH
”Jag beklagar sorgen.	rep/FH
Och självklart hjälper vi gärna till.	rep/FH
Tror ni att den kan ha drivit iväg på egen hand?	rep/FH
I så fall har den knappast kommit långt.	rep/FH
Jag skulle tro att den har drivit in mot samhället i så fall, inte utåt.”	rep/FH
”Nej, vi tror snarare att den har blivit stulen”, sa Patrik.	rep/FH

Meningar i Fyr 4

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
<i>Han den fule med de stygga ögonen.</i>	FH
”Nej, Karl.”	rep / M
<i>Hon fortsatte att hålla blicken sänkt, ner i durken.</i>	FH
<i>Barnet i magen sparkade till så häftigt att hon fick dra efter andan.</i>	FH
<i>Plötsligt reste sig Julian från sin plats mitt emot henne och satte sig nära, för nära.</i>	FH
<i>Han tog ett hårt tag om hennes arm.</i>	FH
”Du hörde vad Karl sa.	rep /FH
<i>Inget prat nu.</i>	rep /M

<i>Inget prat om ön eller om sådant som bara rör oss.”</i>	rep/ M
<i>Hans fingrar borrade sig allt djupare in, och hon grimaserade illa.</i>	FH
<i>”Nej, sa hon medan smärtan fick hennes ögon att tåras.</i>	rep / FH
<i>”Sitt stilla i båten bara.</i>	rep / FH
<i>Det är lätt hänt att trilla överbord”, sa Julian lågt, släppte greppet om hennes arm och reste sig.</i>	rep / FH
<i>Han satte sig på sin plats igen och tittade mot Fjällbacka som syntes föröver.</i>	FH
<i>Darrande lade Emelie åter händerna över magen.</i>	FH
<i>Plötsligt kom hon på sig själv med att sakna dem som hon lämnat där ute på ön.</i>	FH
<i>De som blivit kvar och som aldrig kunde ta sig därifrån.</i>	FH
<i>Hon lovade sig själv att hon skulle be för dem.</i>	FH
<i>Kanske skulle Gud höra hennes bön och ha förbarmande med dessa förvirrade själar.</i>	FH
<i>När de lade till vid bryggan inne vid torget blinkade hon bort tårarna och kände ett leende sprida sig på läpparna.</i>	FH

Meningar i Fyr 5

FH Fullständig huvudsats

SL Subjektslös sats

M Meningsfragment

Grafisk mening	Kommentar
Eftersom han saknade prestige lät han henne hållas.	FH
Han visste att hon lyssnade på honom och respekterade hans omdöme och åsikter när det väl gällde, och det var det som räknades.	FH
Han lyfte luren för att ringa tekniska roteln.	FH
”Är du säker på att det är rätt adress?”	rep/FH
Gösta kastade en blick på Patrik.	FH
”Ja, det är rätt.	rep/FH
Och jag hörde att det rörde sig där inne.”	rep/FH
”Då gissar jag att hon är här”, viskade Gösta.	rep/FH
”Annars skulle de väl öppna.”	rep/FH
Patrik nickade.	FH
”Men frågan är hur vi gör nu.	rep/FH
Vi måste få dem att släppa in oss frivilligt.”	rep/FH
Han funderade en stund.	FH
Sedan tog han fram sitt anteckningsblock och en penna.	FH
Han skrev några rader och rev av arket.	FH
Sedan böjde han sig ner och sköt in det under dörren tillsammans med sitt visitkort.	FH
”Vad skrev du?”	rep/FH
”Jag föreslog ett ställe där vi kunde ses.	rep/FH
Hoppas att hon nappar på det”, sa Patrik och började gå nedför trappan.	rep/FH
”Tänk om hon sjappar istället?”	rep/FH
Gösta halvsprang efter.	FH
”Jag tror inte det.	rep/FH

Jag skrev att det gällde Mats”.	rep/FH
”Jag hoppas att du har rätt”, sa Gösta när de satte sig i bilen.	rep/FH
”Vart ska vi?”	rep/FH